

Мең 633

МУҲАММАДРИЗО
МУҲАММАДИ НЕҚУ

نوشتہ محمد رضا محمدی نیکو

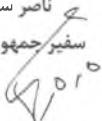
ОРАДИ КАМОНГИР

آرش کمانگیر

بنام خداوند گردون سپهر

فروزنده ماه و ناهید و مهر

داستان آرش کمانگیر اسطوره‌ای از اقیانوس بیکران ادبیات باستانی پارسی گویان، قصه جوانمردی و دلیری مردان این مژ و بوم بوده میتواند در حوزه ادبیات کودک و نوجوان این نورسان را با افسانه‌های تاریخی آشنا سازد.
اقدام سازمان استقبال در ترجمه و نشر این داستان و نیز سایر کتب فرهنگی امری ستودنی و در خور تقدیر است. اینجانب با افتخار حشمت‌دوی خود را در مشارکت برای نشر این کتاب ابراز می‌دارم.
با آرزوی تربیت‌جوانان با فرهنگ و وطن دوست برای ساختن تاجیکستان آباد.

ناصر سومدی پارسا
سفیر جمهوری اسلامی ایران

КИТОБРО ДАР МУХЛАТИ ҚАЙДШУДА
БАРГАРДОНЕД

592

УП «Синадвора»

Ми
ВВЗ
Н - 58

МУҲАММАДРИЗО
МУҲАММАДИ НЕҚУ
نوشتہ محمد رضا محمدی نیکو

آرش کمانگیر

ОРАШИ КАМОНГИР

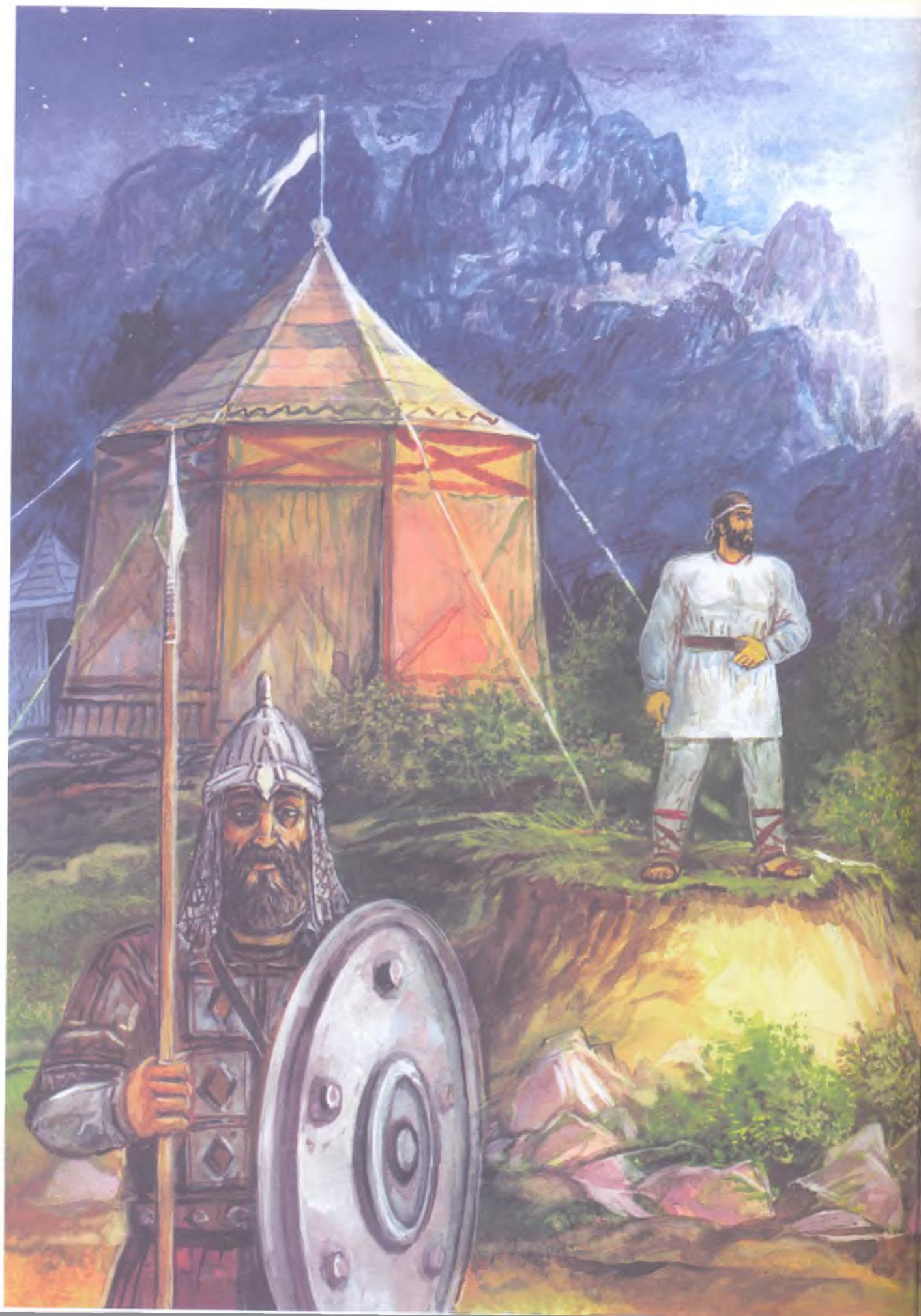
Хатобдонан давлатни бачатгинаи
Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳамон
М. Аминоев

7228 - Гурӯз
июн IV

ТФД “Истиқбол”

Душанбе 2005

Он шаб, сапедадам барои Ораш бисёр дер сар зад. Насим, ки бӯи субҳро бо худ овард, Ораш пой аз чодар берун ниход ва осмонро нигарист. Ситораи субҳ дурушт ва нуронӣ дар канорай осмон медурахшид ва моҳ андак–андак ранг мебоҳт.

Чанд гом онтарафтар аз чодар чӯй борики обе, ки аз фарози кӯҳ меомад, ба сӯи дашт ҷорӣ буд. Таронаи чӯй Орашро ба сӯи худ хонд.

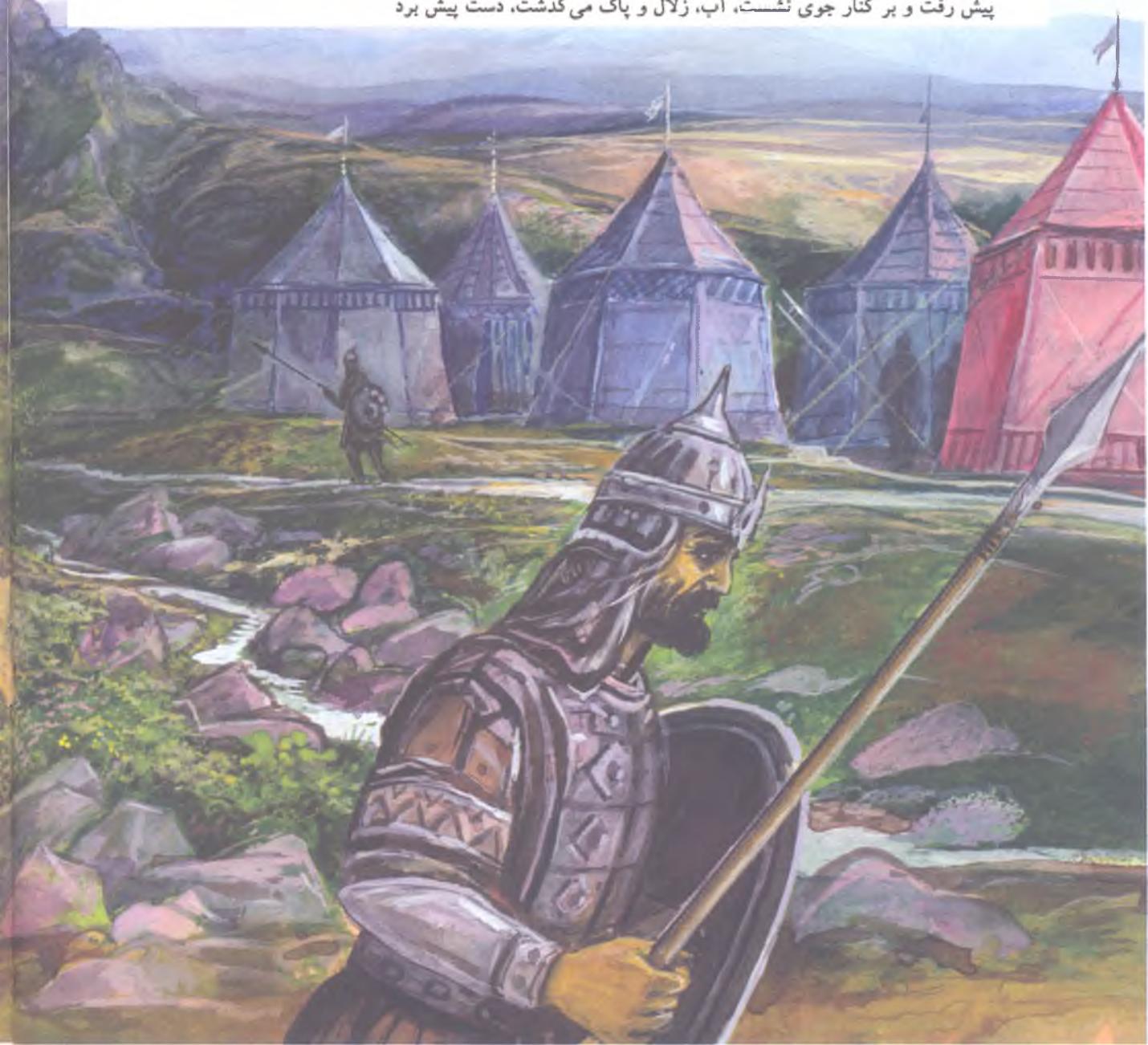
Пеш рафт ва бар канори чӯй нишастан. Об зулол ва пок мегузашт. Даст пеш бурд

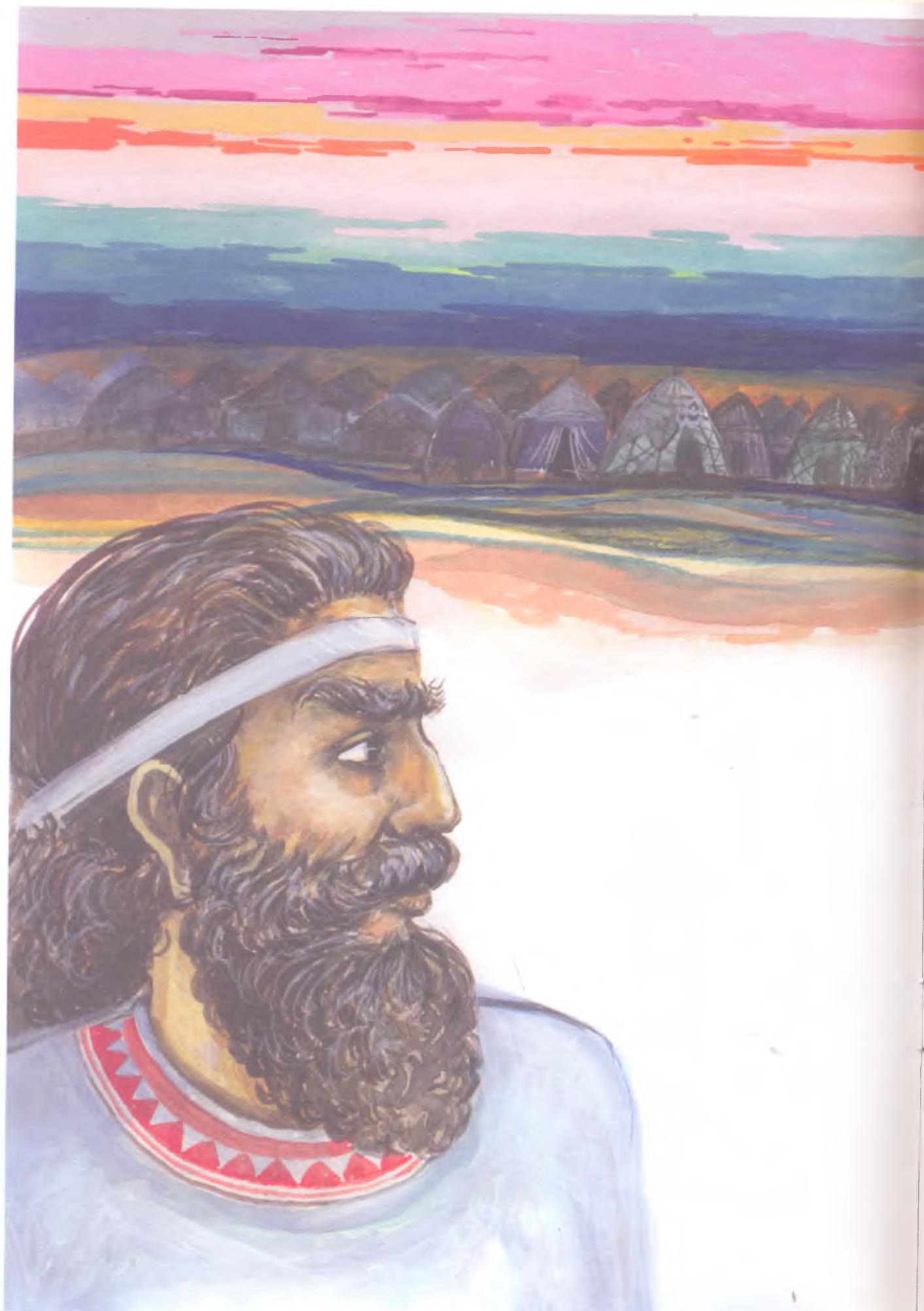
4

به نام خدا

آن شب، سپیده دم برای آرش بسیار دیر سر زد، نسیم که بوی صبح را با خود آورد، آرش پای از چادر بیرون نهاد و آسمان را نگیریست، ستاره صبح، درشت و نورانی، در کتاره آسمان می درخشید و ماه، اندک اندک رنگ می باخت. چند گام آن طرف تر از چادر، جوی باریک آبی که از فراز کوه می آمد به سوی دشت جاری بود، ترانه جوی، آرش را به سوی خود خواند،

پیش رفت و پر کنار جوی نشست، آب، زلال و پاک می گذشت، دست پیش برد

ва муште аз он хунукои дилпазир бар чехра зад. Ангор зинда шуд. Бархост ва ба давру бар нигарист. Күхпора пӯшида аз чодарҳои сапед ва сиёҳе буд, ки танобхояшон аз ҳама сӯ ба ҳам пайваста буд ва бар фарозашон парчамҳои кӯчаке дар вазиши гоҳ-гоҳи насим меларзид.

Ораш ба хайма бозгашт ва ба ниёиши бомдодӣ пардоҳт. Сипас омодаи рафтани шуд. Пироҳани обии баланде, ки то зонувонаш мепӯшонд, бар тан кард. Камарбанди сиёҳ ва ҷармин бар камар баст, пешонабанди обиранг бар пешонӣ гиреҳ зад, то мӯи сапед ва баландаш бар ҷашмонаш нарезад, пойафзоре, ки бандҳои он ба сокҳояш баста мешуд, ба по кард ва аз ҷодар берун омад. Пас аз моҳҳо имрӯз нахустин рӯзе

7

و مشتى از خنکای دلپذیر بر چهره زد، انگار زنده شد، برخاست و به دور و بر نگریست، کوھپایه پوشیده از چادرهای سپید و سیاهی بود که طنایهایشان از همه سو یه هم پیوسته بود و بر فرازشان پرچمهای کوچکی در وزش گاه گاه نسیم می لرزید، آرش به خیمه بازگشت و به نیایش بامدادی پرداخت، سپس آماده رفتن شد، پیراهن آبی بلندی که تا زانویش را می پوشانید، بر تن کرد، کمریندی سیاه و چرمین بر کمر پسمت، پیشانی بندی آبی رنگ بر پیشانی گره زد، تا موی سپید و بلندش بر چشمانتش تریزد، پای افزاری که بندهای آن به ساقهایش بسته می شد، به پا کرد و از چادر بیرون آمد، پس از ماهها، امروز تხستین روزی

буд, ки зирехи оханини чангро бар тан намекард ва кулаххұд бар сар намегузошт.

Инак, ҳаво рұшан шуда буд. Ораш аз миёни радифи чодархое, ки ҳанұз дар сүкүт хуфта буданд, гузашт. Дуруди нигахбононеро, ки гирдогирди лашкаргоқ мегаштанд, посух гуфт ва аз доманаи күх сарозер шуд. Ҳампои چүй об аз канори сангхо ва хорхо гузашт, то ба дашт расид. Даште, ки то чашм кор мекард, дар он чодархой сиёх ва бузурги душманон барпо буд. Душманоне, ки ҳар рұз дар баробари эрониён меистоданд ва то шаб хун мерехтанд ва хунашон рехта мешуд.

Душманон даштро дар даст доштанд ва эрониён күхистонро панохгоҳи устувори худ карда буданд. Җо-чои күх ва дашт аз хуни дүстон ва душманон рангин буд. Дар канори сангхо ва хорхо шамшерхой шикаста, тирхой бар хок нишаста ва найзахои хамида рехта буд ва замин аз тохту този асбҳо чехраи пуробилаву ожанг дошт.

Пой Ораш, ки ба ҳамвории дашт расид, истод. Даме ба чодархой сиёх нигарист ва он гоҳ пеш рафт. Нигоҳбонони душман, гүё ки дар интизори омадани ү буда бошанд, бе ҳаракате ё сухане ба ү нигаристанд. Ораш ба онҳо нигоҳ намекард, аммо барқи ришхандро нодида дар ғашмонашон мединд. Инон худро пирұз мединданд ва Орашро, марде, ки мекост бори як нангро бар дүш бигирад. Ораш, ҳамчуон ки ба пеши рұи худ менигарист, аз канори чодархо гузашт ва ба рохи худ рафт. Ү агар бомдоди дирұз пой бад-ин дашт мегузошт, бе даранг бо садохой тир ва тегу найза рұ ба рұй мешуд, аммо имрұз дар амон буд.

Чодархо, ки ба поён мерасиданд, беше оғоз мешуд. Беше бо дарахтони тунук, ки андак-андак пур ва дархам мешуданд. Аз ҳамон оғоз ҳам вайронй ва мусибат

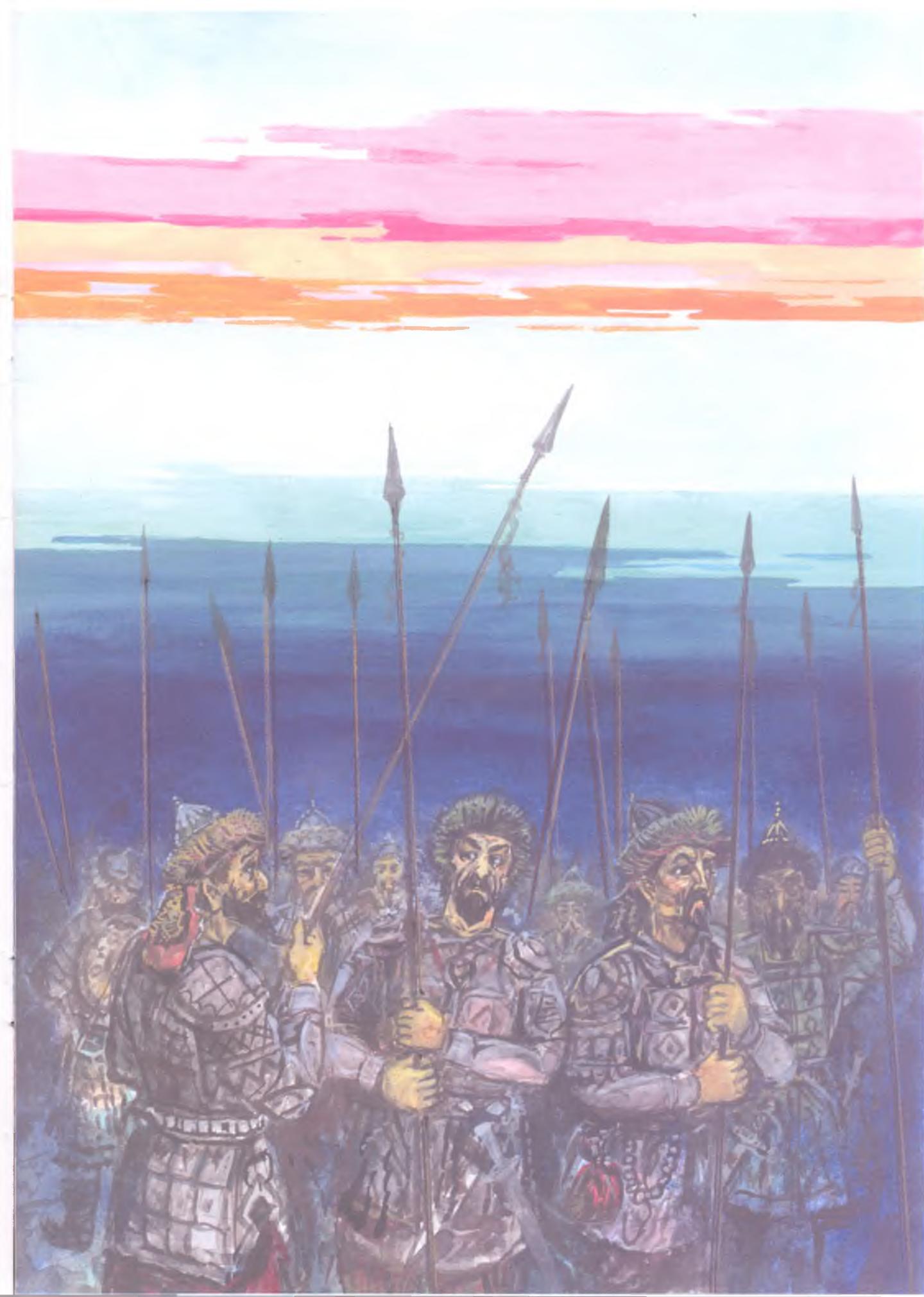
בוד که زره آهنین چنگ را بر تن نمی‌کرد و کلاهخود بر سر نمی‌گذاشت.

اینک هوا روشن شده بود. آرش از میان ردیف چادرهایی که هنوز در سکوت خفته بودند، گذشت. درود نگهبانانی را که گردآگرد لشکرگاه می‌گشتد، پاسخ گفت و از دامنه کوه سرازیر شد، همپای جوی آب از کنار سنگها و خارها گذشت، تا به دشت رسید، دشتی که تا چشم کار می‌گرد، در آن چادرهای سیاه و بزرگ دشمنان بر پا یود، دشمنانی که هر روز در برابر ایرانیان می‌ایستادند و تا شب خون می‌ریختند و خوشنان ریخته می‌شد.

دشمنان دشت را در دست داشتند و ایرانیان کوهستان را پناهگاه استوار خود کرده بودند. جای جای کوه و دشت از خون دوستان و دشمنان رنگین بود. در کنار سنگها و خارها، شمشیرهای شکسته، تیرهای بر خاک نشسته و نیزه‌های خمیده ریخته بود و زمین از تاخت و تاز اسبها چهره ای پر آبله و آزنگ داشت.

پای آرش که به همواری دشت رسید، ایستاد. دمی به چادرهای سیاه نگریست و آنگاه پیش رفت. نگهبانان دشمن، گویی که در انتظار آمدن او بوده باشند، بی هیچ حرکتی و سخنی به او نگریستند. آرش بدانها نگاه نمی‌کرد، اما بر قریشخند را نادیده در چشمانشان می‌دید. اینان خود را پیروز می‌دیدند و آرش را مردی که می‌خواست بار یک تنگ را بر دوش بگیرد. آرش همچنان که به پیش روی خود می‌نگریست، از کنار چادرها گذشت و به راه خود رفت. او اگر یامداد دیروز بدین دشت می‌گذشت، بی‌درنگ با صدها تیر و تیغ و نیزه روپروردی شد، اما امروز در امان بود.

چادرها که به پایان می‌رسید، بیشه آغاز می‌شد. بیشه ای با درختان تُنگ که اندک اندک پُر و درهم می‌شدند، از همان

ошкор буд. Дарахтон шикаставу бурида ва замин аз оташхөе, ки душманон меафрухтанд, сиёх ва сұхта буд.

Аз паси дарахте харгүше берун омад ва гурехт, аммо каме, ки дур шуд, истод ва бо чашмоне дурахшон ва бо ҳуш ба Ораш хира шуд. Ораш дар шигифт монд, ки ҳайвон чӣ гуна тавонистааст миёни ин ҳама сарбози гурусна ва хунхор зинда монад ва акнун чаро, ин гуна ба ў хира шуда, намегурезад, он гоҳ, барои ин ки чонварро ҳаросон накунад, аз сӯи дигаре ба роҳи худ идома дод.

Беша андак–андак ба ҷангале сабз ва бошукуҳ табдил мешуд, ҷангале бо дарахтони ту дар ту (пайдарпай) ва анбӯҳ ва замине сабзу пӯшида аз хаза ва гулсанг.

آشکار بود. درختان، شکسته و بریده و زمین از آتششانهایی که دشمنان می‌افروختند، سیاه و سوخته بود. از پس درختی، خرگوشی بیرون آمد و گریخت، اما کمی که دور شد، ایستاد و با چشمانتی درختان و پاهوش به آرش خیره شد. آرش در شگفت ماند که حیوان چنگونه توانسته است میان این همه سرباز گرسنه و خونخوار زنده بماند و اکنون چرا اینگونه به او خیره شده و نمی‌گریزد. آنگاه برای اینکه جاتور را هراسان نکند، از سوی دیگر به راه خود ادامه داد. پیشنهاد کرد که چنگلی سبز و پاشکوه تبدیل می‌شود. چنگلی با درختان تودرتو و انبوه و زمینی سبز و پوشیده از خزه و گلستانگ.

Вакте ҳавои ҷангал ба Ораш ҳӯрд, андаке эҳсоси ҳастагӣ кард. Рӯи таҳтасонгэ нишаст, ҷашмонашро бает ва нафасе амиқ қашид. Ҷашмонашро, ки боз қушуд, фазои вахмолуди ҷангал ӯро мутаваҷҷеҳи танҳои ҳуд кард.

Чӣ ҷодуй ва жарф буд ҷангал! Дар атрофи Ораш дараҳтони баланд қад ба раф-рошта буданд ва замини зери поящ ангор, ки аз оғози оғариниш даст нахӯрда монд ва пои ҳеч кас бад-он нарасида буд.

Меваи кочеро аз канори таҳтасонг бардошт. Саҳтии онро бо даст озмуд ва ба шаклу ранги он хира шуд. Шигифто, ҳастӣ! Ораш ҳастиро дӯст дошт, зиндагиро. Ба рӯзҳои умри ин мева, ки дар даст дашт, андешид. Аз он вакт, ки ҷавонаи ниҳоле будааст, то имрӯз, ки дар дасти ӯ буд, оё ин мева медонист, ӯ қист? Оё медонист ҷанг чист? Ораш гарӣ дар андешаҳои ҳуд шуд ва то он вакт, ки насиме ҳунуқ ва намнок сураташро навозиш накард, ба ҳуд наёмад. Он гоҳ ба ёд овард, ки ба дунболи коре омада ва беш аз ин, набояд замонро аз даст бидихад.

Барҳост ва дасте бар дараҳте заду гуфт:

—Салом, ҷангал!

Ҷаҳҷаҳе аз дур посухашро дод. Ораш шунид ва лабханде зад, аммо ин ҳама посухе набуд, ки ӯ меҳост, ҳама чиз ҳомӯшу сокин гирдогирди ӯро фаро гирифта буд; сангҳо, дараҳтон, ҳаво, замини намнок, корҷое, ки дар зери дараҳтон рӯйида буданд ва... ва ҳолзунҷое (рустанӣ), ки рӯзи гузашта буд то ҳудро андаке аз танаи дараҳтон боло бикашанд.

Ораш дубора даст бар танаи дараҳт ниҳод ва ин бор фарёд баровард:

—Салом, ҷангал! Ман Орашам! Ораши камонгир!

Лаҳте (лаҳзас) ҳомӯш монд ва бо садои оҳистатар гуфт:

12

وقتی ҳоای ҷнگل به آرش خورد, اندکی احساس خستگی کرد. روی تخته سنگی نشست و چشمانتش را بست و نفسی عمیق کشید. چشمانتش را که باز گشود, فضای وهم‌آلود ҷنگل او را متوجه تنهايی خود کرد.
چه جادویی و ژرف بود ҷنگل! در اطراف آرش درختان بلند, قد پرافراشته بودند و زمین زیر پایش انگار که از آغاز آفرینش دست نخورده مانده و پای هیچ‌کس بدان ترسیده بود.

میوه کاجی را از کنار تخته سنگ برداشت. سختی آن را با دست آزمود و به شکل و رنگ آن خیره شد. شکفتا هستی! آرش هستی را دوست داشت؛ زندگی را. به روزهای عمر این میوه که در دست داشت، اندیشید. از آن وقت که جوانهای بوده است, تا امروز که در دست او بود. آیا این میوه می‌دانست او کیست؟ آیا می‌دانست ҷنگ چیزیست؟ آرش غرق در اندیشه‌های خود شد و تا آن وقت که نسیمی خنک و نعناع صورتش را نوازش نکرد, به خود نیامد. آنگاه به یاد آورد که به دنبال کاری آمده و بیش از این نباید زمان را از دست پدهد.

برخاست و دستی بر درختی زد و گفت:

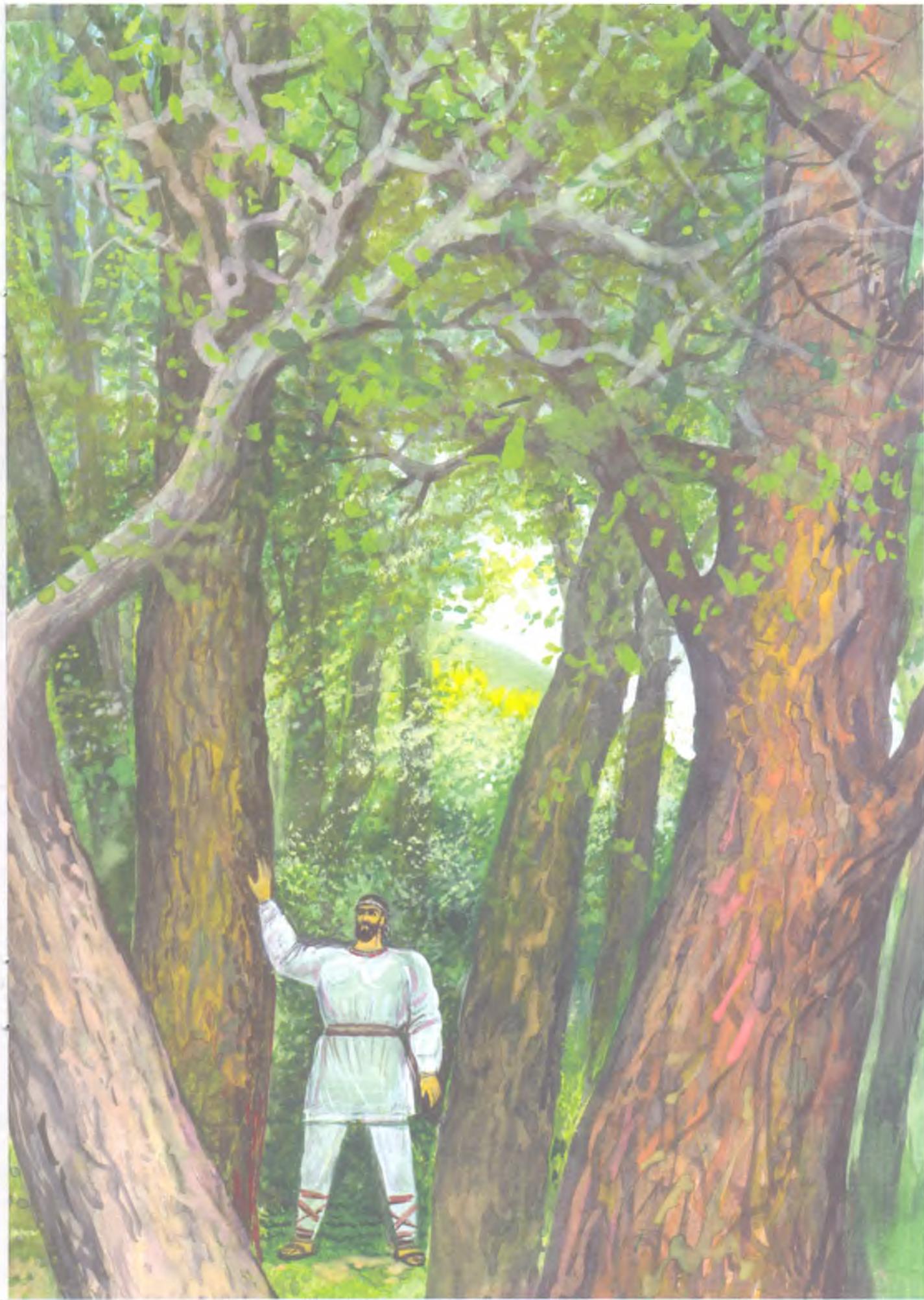
—سلام ҷنگل!

چهچهای از دور پاسخش را داد. آرش شنید و لبخندی زد، آما این همه پاسخی نبود که او می‌خواست. همه چیز خاموش و ساکن, گرداگرد او را فرا گرفته بود؛ سنگها, درختان, هوا, زمین نعناع, قارچهایی که در زیر درختان روئیده بودند و ... و حلزونهایی که روز گذشته بود تا خود را اندکی از تنه درختان بالا بکشند.

آرش دویاره دست بر تنه درخت نهاد و این بار فریاد براورد:

—سلام ҷنگل! من آرشم. آرش کمانگیر!

لختی خاموش ماند و با صدایی آهسته‌تر گفت:

—Чангали бузург! Чангали сабз! Ман солхұрдатарин сарбози сипохи сарзамани Эронам. Инак, ҳафт мөх аст, ки дар доманаи Албурз, чанги хунин ва вайронгар идома дорад. Тұрониён ба сарзамини мо тохтаанд ва ҳама чизро шикаставу сұzonдаанд.

Чангал ҳамчунон ҳомүш буд.

Ораш идома дод:

—Чангали бузург! Оё ҳамчунон ҳомүш хоҳі монд? Оё посухи маро нахоҳі дод?

Дубора сукут кард. Он гоҳ насиме бархост ва шоху баргҳо ба оромй ларзиданд ва саранчом овое аз дили чангал бархост:

—Дуруд бар Ораши сапедмүй!

Чехраи Ораш аз шодй шукуфта шуд ва бо сипос сар фуруд овард.

—Ҳама чизро медонам, фарзанд. Бодҳо, ки аз сүи құхистон мевазанд, бұй хун доранд. Решаҳои ман бұй мурдагонеро, ки бар хок афтодаанд, ҳис мекунад. Ман андұхгинам, ҳар рұз сарбозоне меоянд ва шохаҳои маро бо табар меандозанду тири камон месозанд, то дигаронро ба хоку хун бикашанд.

Ораш гуфт:

—Ту рост мегүй, Чангали бузург. Аммо барои мо чорае қуз ғанғидан набуд. Ҳамонхо, ки синаҳои моро нишонаи тирҳои худ карданд, шоху барги туро низ фурӯ андохтанд. Агар мо намечангидем, ё шикаст мекүрдем, онҳо аз дараҳтони ту тирҳои дигаре месохтанд, то мардуми сарзамини дигарро низ нобуд кунанд.

Чангал dame ҳомүш монд, баъд гуфт:

—Ораш! Ту симои фарзонағон дорӣ ва пешонии рӯшанат нишонаи дили огоҳи туст. Ман низ барои ҳамин бо ту сухан гуфтам, зеро танҳо бузургмардон ва фарзонағонанд, ки забони ҳастиро мешунаванд.

Ораш гуфт:

—Ман омадаам ба ту муждае дихам. Чанге, ки он гуна туро озурда карда буд, инак поён меёбад. Сипохи тұрониён бешумор аст ва мо бисёр андакем, ҳар рұз низ сарбозоне аз дурттарин марзҳои сарзаминашон бад-онон мепайванданд ва дар ғанғи нобаробар аз шумори мо коста мешавад. Бо ин ҳама ононро ба сутұх (танг) овардем. Ситеғи құхқои баланди Албурз моро дар паноҳ ғирифт ва душманон, гарчи анбұх дар доманаҳо мондаанд, саранчом пешниҳоди созиши ба миён оварданд. Мо низ ба ночор пазируфтем, зеро намебояст беш аз ин хуни ғрониён бар хок рехта шавад. Душманон пешниҳод карданд, то нирұмандтарин тирандози сипохи ғрониён тирие раҳо кунад. Ҳар ҷо, ки тир фуруд омад, ҳамон ҷо марзи ғрону Тұрон бошад. ғрониён маро баргузиданд ва ман бояд фардо сапедадамон тирро партоб кунам.

Чангал гуфт:

—Магар як тир то кучо ҳоҳад рафт? Оё ғрон бисёр құчак нахоҳад шуд?

—Чорае набувад. Чангали бузург, ин охирин умуд аст. ғрониён ғашм ба ман дұхтаанд, то чи ҳоҳам кард ва ман назди ту омадам.

—Баландтарин шохаҳои ман ҳар бомдод, ки хурshed аз ховар сар бармеоварад ва партави худро бар ситеғи Албурз меафканад, барки кулаххуди диловарони ғронро мебинанд ва гурриши сахрахоеро, ки онан аз фарози құхсорон бар сари душманон меафкананд, мешунаванд. Хушнудам аз ин, ки күштор ва хүнрезій поён ёфтааст. Аммо ту аз ман чи мекоҳій?

—Эй Чангали бузург! То кунун сарбозони бешуморе омадаанду шохаҳои туро фурӯ афкандаанд. То тирхое бисозанд, ки хун бирезад ва захм биёфарад. Инак ман омадам, то аз ту шохае бигирам ва бо тире бисозам, ки то дур, ҳарчай дуртар парвоз

- جنگل بزرگ! من سالخورده ترین سرباز سپاه سرزمینت ایرانم. اینک هفت ماه است که در دامنه‌های البرز جنگی خونین و ویرانگر ادامه دارد. تورانیان به سرزمین ما تاخته‌اند و همه چیز را شکسته و سوزانده‌اند.

جنگل همچنان خاموش بود.

آرش ادامه داد:

- جنگل بزرگ! آیا همچنان خاموش خواهی ماند؟ آیا پاسخ مرا تخواهی داد؟ دوباره سکوت کرد. آن گاه نیمی برخاست و شاخ و برگها به آرامی لرزیدند و سرانجام آوابی مرطوب و پُرطینی از دل

جنگل برخاست:

- درود بر آرش سپیدموی!

چهره آرش از شادی شکفته شد و به سپاس سر فرود آورد.

- همه چیز را می‌دانم فرزند. یادها که از سوی کوهستان می‌وزند، بوی خون دارند. ریشه‌های من بوی مردگانی را که بر خاک افتاده‌اند، حس می‌کند. من اندوهگینم. هر روز سربازانی می‌آیند و شاخه‌های مرا با تیر می‌اندازند و تیر و کمان می‌سازند تا دیگران را به خاک و خون بکشند. آدمیان، طبیعت را نیز در گناهان خود شریک می‌کنند.

آرش گفت:

- تو راست می‌گویی جنگل بزرگ! اما برای ما چاره‌ای جز جنگیدن نبود. همانا که سینه‌های ما را نشانه تیرهای خود کردند، شاخ و برگ تو را نیز فرو انداختند. اگر ما نمی‌جنگیدیم، یا شکست می‌خوردیم، آنها از درختان تو تیرهای دیگری می‌ساختند تا مردم سرزمینی دیگر را نیز نابود کنند.

جنگل دمی خاموش ماند، بعد گفت:

- آرش! تو سیمای فرزانگان داری و پیشانی روشنات نشانه دل آگاه توست. من نیز برای همین با تو سخن گفتم، زیرا تنها بزرگمردان و فرزانگانند که زیان هستی را می‌شنوند.

آرش گفت:

- من آمده‌ام به تو مژده‌ای دهم. جنگی که آن گونه تو را آزده کرده بود، اینک پایان می‌یابد. سپاه تورانیان بیشمار است و ما بسیار اندکیم. هر روز نیز سربازانی از دورترین مرزهای سرزمینشان بدانان می‌پیوندند و در جنگی تابرابر از شمار ما کاسته می‌شود. با این همه، آنان را به ستوه آوردیم. ستیغ کوههای بلند البرز، ما را در پناه گرفت و دشمنان، گرچه انبوه، در دامنه‌ها ماندند و سرانجام پیشنهاد سازش به میان آوردند. ما نیز به ناچار پذیرفتیم، زیرا نمی‌باشد بیش از این خون ایرانیان بر خاک ریخته شود. دشمنان پیشنهاد کردند تا نیرومندترین تیرانداز سپاه ایران تیری رها کند، هر جا که تیر فرود آمد، همانجا مرز ایران و توران باشد. ایرانیان مرا برگزیدند و من باید قردا سپیده‌دمان، تیر را پرتاب کنم.

جنگل گفت:

- مگر یک تیر تا کجا خواهد رفت؟ آیا ایران بسیار کوچک نخواهد شد؟

- چاره‌ای نبود؛ جنگل بزرگ، این آخرین امید است. ایرانیان چشم به من دوخته‌اند، تا چه خواهم کرد؛ و من نزد تو آمده‌ام.

- بلندترین شاخه‌های من هر پامداد که خورشید از خاور سر بر می‌آورد و پرتو خود را بر ستیغ البرز می‌افکند، برق کلاهخود دلاوران ایران را می‌بینند و غرش صخره‌هایی را که آنان از فراز کوهساران بر سر دشمنان می‌افکنند، می‌شنوند. خوشنودم از اینکه کشتار و خوتنیزی پایان یافته است. اما تو از من چه می‌خواهی؟

- ای جنگل بزرگ! تاکنون سربازان بیشماری آمده‌اند و شاخه‌های تو را فرو افکنده‌اند، تا تیرهایی بسازند که خون بریزد و زخم بیافرینند. اینک من آمده‌ام تا از تو شاخه‌ای بگیرم و با آن تیری بسازم که تا دور، هر چه دورتر پرواز

кунад ва хоки сарзамина тро густариш дихад.

Чангал гуфт:

—Оре, ман аз баландтарин ва зеботарин дараҳти худ бехтарин шохаро ба ту хоҳам дод. Аммо, фарзанд, тири ман чизе чуз як тир наҳоҳад буд ва дуртар аз тирҳои дигар наҳоҳад рафт. Бингар, то дасте, ки онро партоб мекунад, кадомин даст аст. Ман барои сарзамина устувортарин ва бехтарин шоҳаи дараҳтонамро медиҳам, ту бигӯ, барои сарзаминат чӣ хоҳӣ дод?

Он гоҳ шоҳу баргҳо ба оҳанге ларзиданд. Дараҳтҳо аз атроф хамиданд ва чун гулбаргҳои ғунҷаи азиму шукуфанд ва Ораш баландтарину сабзатарин дараҳти ҷангалро дид. Дараҳти ҷандон баланд ва шуқӯҳманд, ки дараҳтони дигар чуз то нимаҳои он набуданд. Дараҳт чун тире дар дили осмон фурӯ рафта буд ва як-ду пора абри сапеду кӯчак дар канори охирин шоҳаояш ба оромӣ дар бод мелағизиданд ва офтоб баргҳои сабзу дураҳшонашро рӯшан карда буд. Ҳамчунон ки Ораш хира (ҳайрон) дар шуқӯҳи дараҳт буд, шоҳае аз он дар пеши пои Ораш афтод. Ораш шоҳаро бардошт, баргҳояшро яқояк барканд ва бад-он нигарист. Аз он мешуд тире ба андозаи як найза тарошид.

Ораш шоҳаро бар дӯш гирифт ва гуфт:

—Ҷангали бузург! Сипосгузорам. Ман низ хоҳам кӯшид, то чун ту, аз он чи дорам, бехтарин ва азиҷтаринашро ба сарзамина пешкаш қунам.

Он гоҳ ба ҷангал падруд кард ва ба роҳ афтод.

Дараҳои амиқу жарф (бетаг) даҳон кушуда ва ангор ҷашм ба роҳи тӯъмае аз осмон буданд. Ҳуршед боло омада буд ва мустақим бар сари Ораш метобид. Пас аз он ки аз Ҷангал берун омада буд, бе он ки нафасе тоза қунад ва ё дар ҷое бинишнад,

۱۸

канд و ҳак срзмийн ро گسترش дед.

Жангл گفت: آری. من از بلندترین و زیباترین درخت خود، بهترین شاخه را يه تو خواهم داد. اما فرزند، تیر من چیزی جز یک تیر نخواهد بود و دورتر از تیرهای دیگر نخواهد رفت. بنگر تا دستی که آن را پرتاب می‌کند کدامیں دست است. من برای سرزمینم، استوارترین و بهترین شاخه درختانم را می‌دهم، تو بگوی تا برای سرزمینت چه خواهی داد؟ آنگاه شاخ و برگها به آهستگی لرزیدند. درختها از اطراف خسیدند و چون گلبرگهای غنچه‌ای عظیم و شکوفا از هم شکفتند و آرش، بلندترین و سبزترین درخت جنگل را دید. درختی چندان بلند و شکوهمند که درختان دیگر، جز تا نیمه‌های آن نبودند. درخت، چون تیری در دل آسمان فرو رفته بود و یک دو پاره ابر سپید و کوچک در کنار آخرین شاخه‌هایش به آرامی در باد می‌لغزیدند و آنتاب، برگهای سبز و درخشانش را روشن کرده بود. همچنان که آرش خیره در شکوه درخت بود، شاخه‌ای از آن در پیش پای آرش افتاد. آرش شاخه را برداشت. برگهایش را یکایک برکند و بدان نگریست. از آن می‌شد تیری به اندازه یک نیزه تراشید.

آرش شاخه را بر دوش گرفت و گفت:

— جنگل بزرگ! سپاسگزارم. من نیز خواهم کوشید تا چون تو، از آنچه دارم، بهترین و عزیزترنش را به سرزمینم پیشکش کنم.

آنگاه با جنگل پدرود کرد و به راه افتاد.

دره‌های عمیق و ژرف دهان گشوده و انگار چشم به راه طعمه‌ای از آسمان بودند. خورشید بالا آمده بود و مستقیم بر سر آرش می‌تافت. پس از آنکه از جنگل بیرون آمده بود، بی‌آنکه نفسی تازه کند و یا در جایی بنشیند،

Microscopic
and
macroscopic

яксара омада буд. Бояд ба жарфои дуртари ни дара мерасид. Чое, ки акнун дар он гом бармедошт, санглохе дурушту ноҳамвор буд ва ҳарҷӣ пештар мерафт, сангҳо дурушттар мешуданд, то чое, ки саранҷом Ораш дар миёни харсанҷҳои бузург қадам бармедошт. Камондори пир ҳаста буд. Бо шоҳае, ки бар дӯш дошт, гузар аз сангистоне чунон бисёр душвор буд; аммо бояд пеш аз фаро расидани шаб кори хешро ба поён мебурд. Ҳамвории сангистон кам-кам сарошеб шуд ва Орашро ба сӯи жарфои дараҳо қашонид.

Вакте сарошеб поён ёфт, Ораш худро дар гудтарин (тангтарин) чои дара дид. Ба давру бар нигарист. Деворҳои қӯҳистон роҳи нигоҳро то осмон баста буданд ва танҳо шикофе борик, ки дар печу ҳами қӯҳистон ба саҳти ошкор буд, ба берун роҳ мебурд.

Ораш медонист, он чӣ меҳоҳад, дар ҳамин ҷост ва саранҷом онро ёфт. Форе дар канори дара даҳон күшуда буд. Ин гор даҳанаи маъдане буд, ки солҳои пеш маъданчиёни нирӯманд ва пуркор сангҳои бузурги аз даруни он берун мекашиданд ва оҳани онҳоро чудо мекарданд. Аммо муддатҳо буд, ки захираи маъдан поён ёфта буду вайрону бехуда дар жарфои дара раҳо шуда буд.

Ораш шоҳаро бар замин гузошт ва пеш рафт. Даҳонаи маъдан фурӯрехта буд ва шояд ҳар он бештар фурӯр мереҳт. Ораш арак аз пешонӣ сутурд ва вориди гор шуд.

Ҳаво намноку ҳафа буд ва торикий роҳро бар нигоҳ мебаст. Андаке баъд ҷашмонаш ба сиёҳӣ ҳӯ гирифт ва роҳи маъданро дид, ки бо сарошеби кунд поин мерафту дар дили замин ва дар сиёҳӣ гум мешуд. Дар гӯшаву канор тори анкабудҳо оҳиста меларзиданд.

Як дам Ораш тарсид, ки мабодо ин роҳро бехуда омада бошад. Ҳангоме ки по ба даруни Ҷангал гузошта буд, умде дар дилаш зинда буд, ки ҷангал пурсиши ўро бе посух нагузорад; аммо инак дар ин гор ногаҳон худро аз шунидани посух ноумед меёфт.

Фор торик буд ва эрониён ҷашм ба роҳи ӯ буданд. Саранҷом даҳон боз кард ва дудил, аммо бо садои маҳкам гуфт:

—Ман Орашам, эй Маъдани пир! Ораши камонгир.

Садо дар гор печид ва Ораш пажвоки овои худро шунид: «Ораши камонгир... Ораши камонгир...» Ва дубора гор дар сукут фурӯр рафт. Аммо сукут дер напоид ва ин бор садои пуртанини гор дар гӯши Ораш печид:

—Аё чӣ орзуе Ораши сапедмӯро назди ин Маъдани солҳӯрда овардааст? Оё ҳанӯз дар ман умеди ёфтани ҷизе ҳаст?

Ораш гуфт:

—Эй Маъдани пир! Ман наёмадаам озоре ба ту бирасонам.

Маъдан гуфт:

—Солҳост маро фаромӯш кардаанд ва ман пайваста орзу мекардам, ки ин фаромӯшӣ идома ёбад ва оромиши ман барҳам наҳӯрад. Дар дили ман дигар оҳане намондааст, ки битавон берун овард. Ман ба поён расидаам ва хушҳолам.

—Ман ҳам пиру солҳӯрдаам ва гумон мекардам ба поён расидаам, аммо ҷангӣ вайронгару ҳавлнок маро водошт, то бори дигар оғоз кунам. Оё ту садои суми асбонеро, ки ба сӯи ҳам метозанд, нашунидай? Оё чакочаки шамшерҳое, ки бо ҳашму қина ба ҳам меҳӯранд, ба гӯшат нарасида?

—Медонам; ҳама ҷизро медонам ва ғамгинам. Он шамшерҳо, ки бар сарҳо ва синаҳо фурӯр меояд, аз оҳани ман аст. Тирҳое, ки аз камонҳо раҳо мешаванд ва бар

یکسره آمده بود. پاید به ژرفای دورترین دره رسید. جایی که اکنون در آن گام می‌برداشت، سنگلاخی درشت و ناهوار بود و هر چه بیشتر می‌رفت، سنگها درشت‌تر می‌شدند، تا جایی که سرانجام آرش در میان خستگهای بزرگ قدم بر می‌داشت. کماندار پیر خسته بود. با شاخه‌ای که بر دوش داشت، گذر از سنگستانی چنان، بسیار دشوار بود؛ اما پاید پیش از فرا رسیدن شب، کار خویش را به پایان می‌برد. هماری سنگ‌دان کم کم سراشیب شد و آرش را به سوی ژرفای دره‌ها کشانید.

وقتی سراشیب پایان یافت، آرش خود را در گودترین جای دره دید. به دور و بر نگریست. دیوارهای کوهستان راه نگاه را تا آسمان بسته بودند و تنها شکافی باریک که در پیچ و خم کوهستان به سختی آشکار بود، به بیرون راه می‌برد.

آرش می‌دانست آنجه می‌خواهد در همین جاست و سرانجام آن را یافت. غاری در کناره دره دهان گشوده بود. این غار دهانه معدنی بود که سالها پیش، معدنچیانی نیرومند و پرکار، سنگهای بزرگ را از درون آن بیرون می‌کشیدند و آهن آنها را جدا می‌کردند. اما مدت‌ها بود که ذخیره معدن پایان یافته بود و ویران و بیهوده در ژرفای دره رها شده بود.

آرش، شاخه را بر زمین گذاشت و پیش رفت. دهانه معدن فرو ریخته بود و شاید هر آن بیشتر فرو می‌ریخت. آرش، عرق از پیشانی سترد و وارد غار شد.

هوا تمناک و خفه بود و تاریکی، راه را بر نگاه می‌بست. اندکی بعد چشمانتش به سیاهی خو گرفت و راه معدن را دید که با سراشیبی گُند پایین می‌رفت و در دل زمین و در سیاهی گم می‌شد. در گوشه و کنار، تار عنکبوت‌ها آهسته می‌لرزید.

یک دم، آرش ترسید که میادا این راه را بیهوده آمده باشد. هنگامی که با به درون چنگل گذاشته بود، امیدی در دلش زنده بود که چنگل پرسش او را بی‌پاسخ نگذارد؛ اما اینک در غار ناگهان خود را از شنیدن پاسخ ناامید می‌یافتد.

غار، تاریک بود و ایرانیان چشم به راه بودند. سرانجام دهان باز کرد و دودل، اما با صدایی محکم گفت:

- من آرشم، ای معدن پیر! آرش کمانگیر.

صدا در غار پیچید و آرش پژواک آوای خود را شنید: آرش کمانگیر ... آرش کمانگیر ... و دوباره غار در سکوت قفو رفت. اما سکوت دیری نپایید و این بار صدای پرطینین غار در گوش آرش پیچید:

- آیا چه آرزویی آرش سپیدموی را نزد این معدن سالخورده آورده است؟ آیا هنوز در من امید یافتن چیزی هست؟
آرش گفت:

- ای معدن پیر! من نیامده‌ام آزاری به تو برسانم.

معدن گفت: سالهاست مرا فراموش کرده‌ام و من پیوسته آرزو می‌کردم که این فراموشی ادامه پاید و آرامش من برهم نخورد. در دل من دیگر آهنه نمانده است که بتوان بیرون آورد. من به پایان رسیده‌ام و خوشحالم.

- من هم پیر و سالخورده‌ام و گمان می‌کنم به پایان رسیده‌ام؛ اما جنگی ویرانگر و هولناک مرا واداشت تا بار دیگر آغاز کنم. آیا تو

صدای سُم اسبانی که به سوی هم می‌تازند، نشنیده‌ای؟ آیا چکاچک شمشیرهایی که با خشم و کینه به هم می‌خورند، به گوشت ترسیده؟

- می‌دانم؛ همه چیز را می‌دانم و غمگینم. آن شمشیرها که بر سرها و سینه‌ها فرود می‌آید، از آهن من است. تیرهایی که از کماتها رها

гүшту пүст менишинанд, аз охани ман аст. Ман низ, бе он ки бихоҳам, ба ин чанг кашида шудаам.

Хушҳолам, ки солиёни сол аст аз кор афтодаам ва беш аз ин бори гунохи одамиён пушти маро сангин намекунад. Рӯзхое буд, ки мепиндоштам оҳане, ки аз дили ман берун кашида мешавад, дар роҳи некбахтӣ ва шодии мардум ба кор меравад. Аз

گӯшт و پост ми‌نشيند، аз آهن من است. من نیز بی‌آنکه بخواهم به این جنگ کشیده شده‌ام.
خوشحالم که سالیان سال است که از کار افتاده‌ام و بیش از این، بار گناه آدمیان پشت مرا سنگین نمی‌کند. روزهایی بود که می‌پنداشتم آهتی که از دل من بیرون کشیده می‌شد، در راه نیک‌بختی و شادی مردم به کار می‌رود. از

ин рӯ, ба шодмонӣ ва күшодадастӣ, хар чӣ доштам, ба онҳо мебахшидам. Аммо си-пас дарёфтам, ки оҳани ман василаи гуноҳи одамиён шудааст, бо он абзори ҷанг месозанду хуни якдигарро мерезанд. Ман аз ин ҳама нодонии худ ва гуноҳи дигарон шармгин ва андӯҳнок шудам ва аз бисёрии шарму андӯҳ хар рӯз бештар дар худ фурӯ рафтам, то ҷое, ки дигар натавонистанд бар жарфои ман бирасанд ва раҳоям карданд. Аммо намедонистанд ман бисёр, беш аз он чи ба онҳо бахшидаам, дар сина дорам.

— Эй Маъдани доно ва бузург! Ман ҳам монанди ту меандешам. Аммо ба сарзамини мо тохтанд ва ман низ ҷорае ҷуз он надидам, ки ҳамроҳ бо эрониёни дигар пой дар майдони ҷанг бигзорам. Инак, кор ба сулҳ устувор шудааст ва ман дар сапедадам фардо бодя тире ба сӯи шарқ партоб кунам. Ҳар кучо, ки тир фуруд ояд, марзи миёни мо ва душманон ҳоҳад буд. Пеш аз он ки ба сӯи ту биёям, назди Ҷангал рафтам ва ў баландтарину саҳттарин шоҳай дараҳти худро ба ман бахшид, то аз он тире битарошам. Инак, омадам, то ту низ аз бехтарин ва нобтарин пораҳои худ оҳане ба ман бубахшӣ, ки пайкони тирамро аз он бисозам.

— Аз ин мужда шодмонам. Агар андешаи одамиён ҳамеша нек буд, ганҷхое ба онҳо мебахшидам, ки ҳаргиз ба андешаи палид ба даст намеояд. Ман поктарин ва нобтарин пораи худро ба ту ҳоҳам дод. Пайкони тирро бо он бисоз. Аммо, эй Ораш, магар тири ту то кучо ҳоҳад рафт? Оё марзи Эрон бисёр танг наҳоҳад шуд?

— Ҷорае ҷуз пазируктани ин роҳ набуд. Душманон мепиндоранд, ки ин гуна моро ба сухра ҳоҳанд гирифт ва шармгину шикастхӯрда бар ҷой ҳоҳанд ниҳод; аммо ман ба сӯи ту омадам, то тири худро ҳарчи дурттар партоб кунам. Ҷангал гуфт: «Ман

22

این رو, ба شадманӣ و گشаддеҳести ҳер ҷе داشتم به آنها می‌بخشیدم. Ама سپس دریافتمن که آهن من وسیله گناه آدمیان شده است؛ با آن ابزار جنگ می‌سازند و خون یکدیگر را می‌ریزند. من از این همه نادانی خود و گناه دیگران شرمگین و اندوهناک شدم و از بسیاری شرم و اندوه، هر روز بیشتر در خود فرو رفتم، تا جایی که دیگر نتوانستند به ژرفای من برسند و رهایم کردند. Аما نمی‌دانستند من بسیار بیش از آنچه به آنها بخشدیده‌ام، در سیته دارم.

— ای معدن دانا و بزرگ! من هم همانند تو می‌اندیشم. Ама به سرزمین ما تاختند و من چاره‌ای جز آن ندیدم که همراه ایرانیان دیگر، پای در میدان جنگ بگذارم. اینک کار بر صلح استوار شده است و من در سپیده‌دم فردا باید تیر به سوی شرق پرتاب کنم. هر کجا که تیر فرود آید، مرز میان ما و دشمنان خواهد بود. پیش از آنکه به سوی تو بیایم، نزد جنگل رفتم و او بلندترین و سخت‌ترین شاخه درخت خود را به من بخشدید، تا از آن تیری بتراشم. اینک آمده‌ام تا تو نیز از بهترین و نایترین پاره‌های خود، آنهنی به من ببخشی که پیکان تیرم را از آن بسازم.

— از این مژده شادمانم. اگر اندیشه آدمیان همیشه نیک بود، گنجهایی به آنها می‌بخشیدم که هر گز با اندیشه پلید به دست نمی‌آید. من پاکترین و نایترین پاره خود را به تو خواهم داد. پیکان تیرت را با آن بساز. Ама ای آرش! مگر تیر تو تا کجا خواهد رفت؟ آیا مرزهای ایران بسیار تنگ تغواهد شد؟

— چاره‌ای جز پذیرفتن این راه نبود. دشمنان می‌پندارند که اینگونه ما را به سُخره خواهند گرفت و شرمگین و شکستخورده برجای خواهند نهاد. Ама من به سوی تو آمده‌ام تا یاری ام دهی. ایرانیان، اندوه‌گین و خسته، چشم به من دوخته‌اند تا تیر خود را هر ҷе دورتر پرتاب کنم. جنگل گفت که من

бехтарин шохай худро дар рохи сарзаминал ба ту мединам, ва ту ҳам, эй Ораш, он чиро бароят азистарин аст, ба сарзаминал бубахший», аммо чий чизе азистарин аст?

—Ман некүтариин пораҳои ҳастиямро дар дилам ниҳон кардам ва гумон мекунам, ки дили одамиён ҳам азистарин пораи ҳастии онон бошад.

Ҳарчай шурӯру шавк ва орзу дар дил дорӣ, ба тираг бубахш, то он қадар, ки дилилат меҳоҳад, парвоз кунад.

Он гоҳ Маъдан шурӯъ ба ларзидан кард ва Ораш ҳис кард, ки замин аз жарфо мисли об мечӯшад. Аз бим гоме вилас ниҳод ва аз Маъдан берун рафт.

Замин ба саҳти меларзид. Ангор чизе аз аъмок (таг) боло меомад. Саранҷом он чиз дуруст дар пешни пои Ораш аз даҳонаи Маъдан берун афтод. Сурху дурахшон буд ва ҳурми (ҳавр) оташворе аз он бармехост. Ораш даст пеш бурд, то онро бардорад, аммо якбора дастро вилас кашид. Чий дог ва сӯзон буд. Ин ба ростӣ пораи қалби хок буд. Оҳане ноб ва покиза. Андаке гузашт ва оҳан каме сард шуд. Ораш онро бардошт ва ба сина фишурду фарёд зад:

—Сипос, эй Маъданни бахшанд; сипос ва падруд!

—Падруд, эй Ораш! Ба ёд дошта бош, ки дили ман дар дастҳои туст. Ман ҳушёрам, то аз ту хабаре бишнавам, падруд!

Пушти ҳар кӯҳ қӯҳи баландтаре истода буд. Ораш, шоха бар дӯш ва оҳан дар даст, ба саҳти боло мерафт. Бояд ба баландтарин ситеғ (қулла) мерасид. Фақат то фурӯ рафтани ҳуршед фурсат дошт.

Беморин шахте خود را در راه سرزمین به تو می‌دهم و تو هم ای آرش، آنچه را برایت عزیزترین است، به سرزمین ببخش؛ اما چه چیزی عزیزترین است؟

— من نیکوترين پاره‌های هستی‌ام را در دلم نهان کرده‌ام و گمان می‌کنم که دل آدمیان هم عزیزترین پاره هستی آنان باشد. هر چه شور و شوق و آرزو در دل داری، به تیرت ببخش، تا آنقدر که دلت می‌خواهد پرواز کند.

آنگاه معدن شروع به لرزیدن کرده و آرش حس کرد که زمین از ژرف‌ها مثل آب می‌جوشد. از بیم، گامی واپس نهاد و از معدن بیرون رفت. خورشید به سوی باختر می‌رفت و سایه کوه بیر دهانه معدن افتاده بود.

زمین به سختی می‌لرزید. انگار چیزی از اعماق به بالا می‌آمد. سرانجام آن چیز، درست در پیش پای آرش از دهانه معدن بیرون افتاد. سرخ و درخشنان بود و هرم آتش‌واری از آن بر می‌خاست. آرش دست برد تا آن را ببردارد، اما یکباره دست را واپس کشید. چه داغ و سوزان بود! این به راستی پاره قلب خاک بود. آهنه ناب و پاکیزه. اندکی گذشت و آهن کمی سرد شد. آرش آن را برداشت و به سینه قشید و فریاد زد:

— سپاس ای معدن پخشندۀ سپاس و بدرود!

— بدرود ای آرش! به یاد داشته باش که دل من در دستهای توست. من هوشیارم تا از

تو خبری بشنو؛ بدرود!

پشت هر کوه، کوه بلندتری ایستاده بود. آرش، شاخه بر دوش و آهن در دست، به سختی بالا می‌رفت. باید به بلندترین ستیغ می‌رسید. فقط تا فرو رفتن خورشید فرصت داشت.

Офтоб ҳар лаҳза бештар ба уфук наздик мешуд.

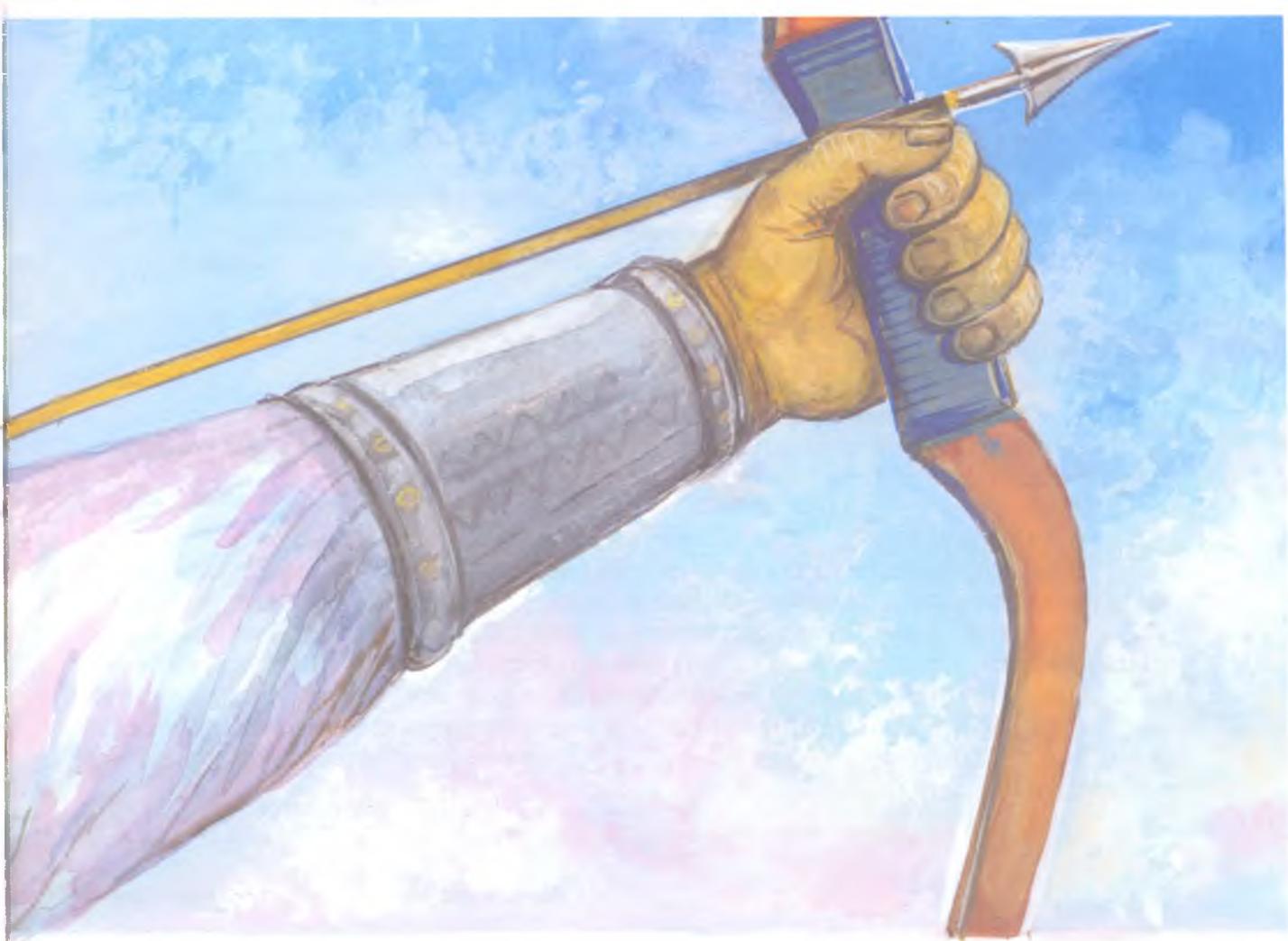
Боде сарде, ки фақат дар қӯҳҳои баланд мевазид, мӯи сапедашро ошуфта мекард ва сару рӯяшро ба губор мепӯшонид.

Ораш, ҳамчунон ки боло ва болотар мерафт, лабханд зад ва андешид:

—Ба ҳар қуллае, ки мерасам, бод пеш аз ман ба он ҷо расидааст. Кош мешуд ба сабукболии бод ва болотар аз баландтарин қуллаҳо вазид!

Андак-андак дурттарин ситеғ наздик мешуд ва саранҷом Ораш ба ҷое расид, ки ҷуз як қулла дар баробараш намонда буд; қуллаи баланд ва соғ ҳамчун як девор. Ҳеч роҳе барои боло рафтан аз он набуд. Ҳаво сард буд ва дар гӯшаву канор бозмондаи барфҳои зимистон ҳанӯз барҷой буд ва мечӯшид. Пеш аз охирин авҷ замин сарошеби ҳудро аз даст медод ва табдил ба ҳамвории соғ ва қӯҷаке мешуд. Ҳамин ки Ораш пой бар он ниҳод, чанд уқоби ҷавон, ки бар сари сангҳо нишаста буданд, таконе ҳӯрданд ва бо ҷашмони тезу сард ба ӯ хира шуданд. Ораш қӯшид, то ором бимонад. Шоха ва оҳанро фурӯ ниҳод ва пушт рост кард. Нафасе баровард ва дар зери нигоҳи уқобҳо муште барф аз сари таҳтасангे бардошт, ба лаб бурд ва мондаи онро дар мушт фишурду ба обе, ки аз шикофи ангуштонаш мечӯшид нигарист.

Акнун Ҳуршед мерафт, то дар паси қулла пинҳон шавад. Сояи қӯҳ бар ҳама чиз фурӯ афтода буд. Ба зудӣ шаб аз роҳ мерасид ва торикий бозгашт аз қӯҳистонро душвор мекард. Ораш нигоҳе ба қулла кард ва дасте ба риши сапедаш кашиду рӯ ба уқобҳо гуфт:

آفتاب هر لحظه پیشتر به افق نزدیک می‌شد.

بادی سرد که فقط در کوههای بلند می‌وزد، موی سپیدش را آشته می‌کرد و سر و رویش را با غبار می‌پوشاند.

آرش همچنان که بالا و بالاتر می‌رفت، لیخند زد و اندیشید:

– به هر قله‌ای که می‌رسم، باد پیش از من به آنجا رسیده است. کاش می‌شد به سبکیالی باد بود و بالاتر از بلندترین قله‌ها

و زیدا!

اندک اندک دورترین ستیغ، نزدیک می‌شد و سرانجام آرش به جایی رسید که جز یک قله در برآبرش تمامده بود؛ قله‌ای بلند و صاف همچون یک دیوار. هیچ راهی برای بالا رقتن از آن نبود. هوا سرد بود و در گوش و کنار، یازمانده برقهای زمستان هنوز بر جای بود و در زیر آفتاب، جویهای کوچکی از زیر سنگها می‌جوشید. پیش از آخرین اوچ، زمین، سراشیب خود را از دست می‌داد و تبدیل به همواری صاف و کوچکی می‌شد. همین که آرش پای بر آن نهاد، چند عقاب جوان که بر سر سنگها نشسته بودند، تکانی خوردند و با چشمانتی تیز و سرد به او خیره شدند. آرش گوشید تا آرام بماند. شاخه و آهن را فرو نهاد و پشت راست کرد. نفیسی برآورد و در زیر نگاه عقابها، مشتی برف از سر تخته سنگی برداشت، به لب برد و مانده آن را در مشت فشرد و به آبی که از شکاف انگشتانش می‌جوشید، نگریست.

اکنون خورشید می‌رفت تا در پس قله پنهان شود. سایه کوه بر همه چیز فرو افتاده بود. به زودی شب از راه می‌رسید و تاریکی، بازگشت از کوهستان را دشوار می‌کرد. آرش نگاهی به قله کرد و دستی بر ریش سپیدش کشید و رو به عقابها گفت:

—Ман Ораши камонгирам...

Сипас сукут кард ва андешид, ки дигар чй бояд бигүяд. Гуфт:

—Бегумон шумо сухани одамиёнро дармеёбед. Ман солхўрдатарин сарбози сипохи Эронам. Аз сари ниёзе ин рохи душвор ва хатарнокро паймудаам ва ба сўи шумо омадаам.

Уқобҳо ҳамчунон хира-хира ба ў менигаристанд. Оқибат яке аз онон болу парашро ба оҳангे барҳам заду гуфт:

—Чи хоҳӣ, эй пири сапедмӯй?!

Ораш лабханде зад:

—Ман ба дидори Симург омадаам.

Уқобҳо боле заданду хомӯш монданд. Ораш дубора гуфт:

—Он бузургтарин ва баландпарвостарин уқоби кӯҳистон қучост? Оё яке аз одамиёнро шоистагии дидори ў ҳаст?

Уқоб гуфт:

—Бар фарози ин кӯҳ. Аммо пои ҳеч одаме бад-он ҷо нарасидааст.

Ораш дубора рӯ ба қулла нигарист. Ба ростӣ, ҷуз бо пару боле нерӯманд намешуд бад-он авҷ дуруст парвоз кард. Пас дубора рӯй сўи уқобҳо кард ва гуфт:

—Фурӯтар аз ин ситеғҳо дар доманаи дашт ва кӯҳ ҷангӣ вайронгар ва хунин даргирифтааст. Гуфтаанд роҳе ба сўи оромиш нест, ҷуз тире, ки аз чиллаи камоне раҳо шавад ва марзе миёни душман бигзорад. Ман омадам, то паре аз Симург бигирам, ки тири маро ҳарҷӣ дурттар бубарад ва душманонро аз ҷанг ноумед гардонад.

Вожаҳои паёпай аз даҳонаш берун мерехтанд, аммо уқобҳо, ангор, ки маъни онҳоро дуруст дарнамеёфтанд.

26

— من آرش کمانگیرم ...

سپس سکوت کرد و اندیشید که دیگر چه باید پکوید. بعد گفت:

— بی گمان، شما سخن آدمیان را در می یابید. من سالخورده‌ترین سرباز سپاه ایرانم. از سر نیازی این راه دشوار و خطرناک ودهام و به سوی شما آمدہام.

عقابها همچنان خیره خیره بدواند. عاقبت یکی از آنان بال و پرش را به آهستگی بر هم زد و گفت:

— چه می خواهی ای پیر سپیده‌موی؟!

آرش لبخندی زد:

— من به دیار سیمرغ آمدہام.

عقابها بالی زدند و خاموش ماندند. آرش دویاره گفت:

— آن بزرگترین و بلندپرواز ترین عقاب کوهساران کجاست؟ آیا یکی از آدمیان را شایستگی دیدار او هست؟

عقاب گفت:

— بر فراز این کوه. اما پای هیچ آدمی بدانجا نزدیده است.

آرش دویاره روی به قله نگریست. به راستی جز با پر و بالی نیرومند نمی شد بدان اوج دوردست پرواز کرد. پس دویاره به سوی عقابها کرد و گفت:

— فروتر از این ستیغها در دامنة دشت و کوه، جنگی ویرانگر و خونین در گرفته است. گفتادند راهی به سوی آرامش، چو تیری که از چله کمانی رها شود و مرز میان دو دشمن بگذارد. من آمدہام تا پری از سیمرغ پیگرم که تیر مرا هر چه ببرد و دشمنان را از جنگ نامید گرداند.

واژه‌ها پیاپی از دهانش بیرون می‌ریختند، اما عقابها انگار که معنای آنها را در نمی‌یافتد.

Даме хомӯшӣ кӯҳро фаро гирифт, то уқобе дигар гуфт:

— Бисёре аз мо ба дасти шумо, одамиён кушта шудаем, то пархоямонро бар тирҳоятон бубандед ва бо он ба ҷанги душманон биравед. Ҳатто уқобҳо низ бо ҳамон тирҳои ба хок меафтанд, ки пари уқобҳои дигар бар онҳост ва шумо ҳар рӯз шумори бештареро аз мо мекушед. Аз ин ҳама баҳрае ба шумо мерасад?

Ораш гуфт:

37

دمی خاموشی کوه را فرا گرفت تا عقابی دیگر گفت:

— پسیواری از ما به دست آدمیان کشته شده‌ایم تا پرهایان را بر تیرهایان بیندید و با آن به چنگ دشمنان بروید. حتی عقایها نیز با همان تیرهایی بر خاک می‌افتد که پر عقابهای دیگر بر آنهاست و شما هر روز شمار بیشتری از ما را می‌کشید. از این همه چه بهزادی به شما می‌رسد؟

آرش گفت:

—Рост мегүй, укоби чавон. Аммо ин охирин тир чангро поён хохад дод ва дигар одаме ё укобе күшта нахохад шуд.

—Дар миёни сангхой күх метавонй парҳои фурӯрехтаи уқобхоро биёбӣ. Бардору баргард.

Ораш дарёфт, ки бехуда мекӯшад ин уқобҳои чавонро бо худ ҳамроҳ кунад. Андак-андак ноумедӣ ўро дар бар мегирифт ва ҳаво рӯ ба торикӣ мерафт. Ногаҳон абрे бар сари күх соя афканд ва тундбоде вазидан гирифт. Ораш сар бардошт. Абрे дар кор набуд, балки парандае кӯхпайкару шукуҳманд оҳиста-оҳиста мечарҳиду фуруд меомад. Уқобҳо сар фурӯ афканда буданд ва ба он парандаи бошукуҳ наменигаристанд. Аммо Ораш онқадар ба ў нигарист, то бар замин нишаст ва болҳояшро чамъ кард. Чун кӯҳе сутург ва нерӯманд буд ва бо ҷашмоне жарфу сиёҳ ба Ораш менигарист. Ораш ҳеч наметавонист бигӯяд. Саранҷом ҳуди он парандаи бехамто ва пурчалол минкор кушуду гуфт:

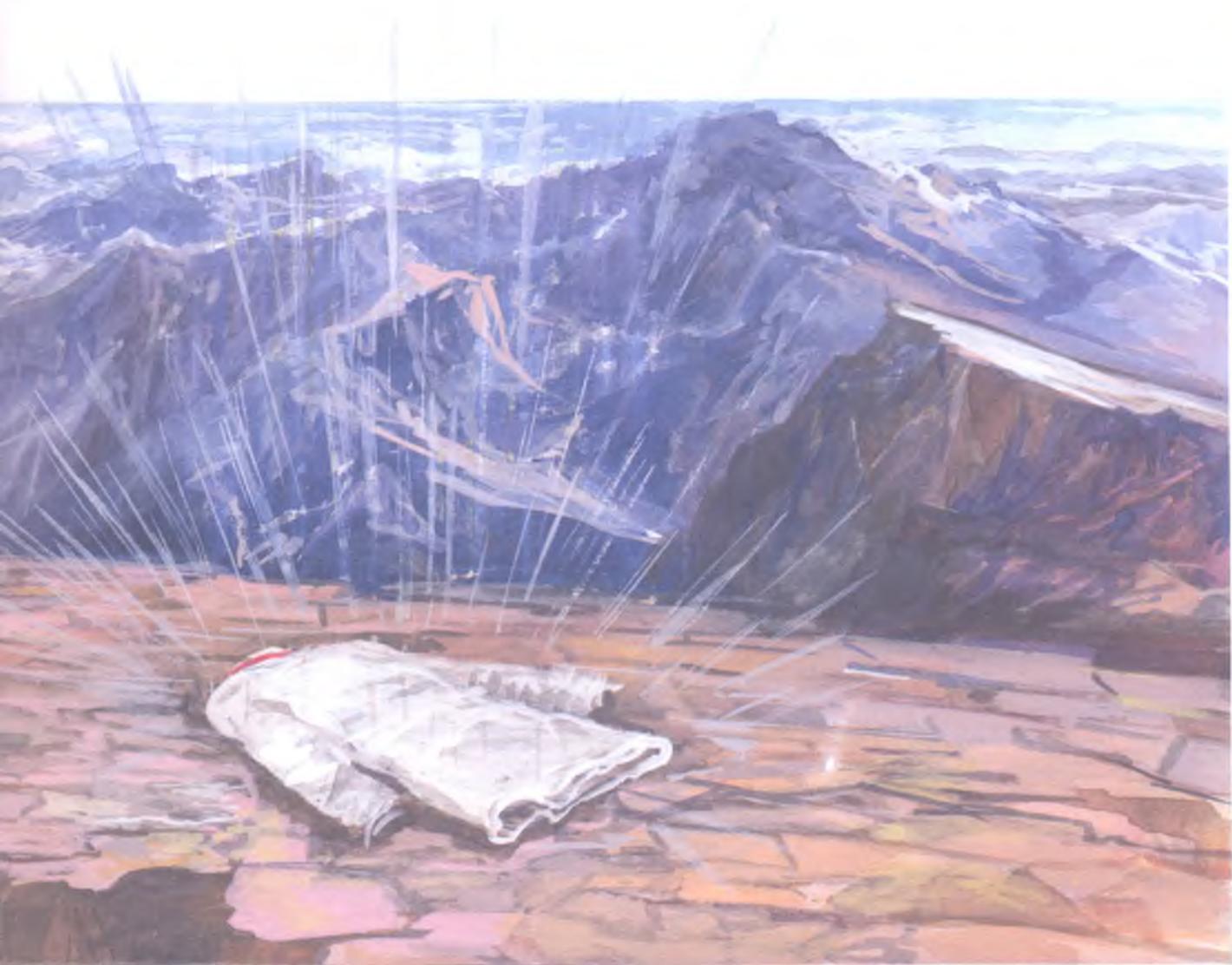
—Хуш омадӣ, Ораши пир! Ман ҳама чизро медонам. Аз сапедадам, ки ба сӯи Ҷангал рафтӣ ва аз Ҷангал ба назди Маъдан шитофтӣ ва аз Маъдан то фарози ин кулла, ту дар назари мо будӣ.

Ораш сар фуруд овард ва даст бурду навор аз пешонӣ баргирифт. Мӯи сапедаш чун болу паре афшон шуд ва бар пешонӣ фурӯ рехт. Он гоҳ гуфт:

—Эй бузургтарини парандагон! Хуршед фурӯ рафтааст ва ман бояд бозгардам. Омадам, то паре бигирам, ки миёни ростӣ ва норости марз мениҳад.

- راست می‌گویی عقاب جوان. اما این آخرین تیر، چنگ را پایان خواهد داد و دیگر آدمی یا عقابی کشته نخواهد شد.
- در میان سنگهای کوه می‌توانی پرهای فرو ریخته عقابها را بیابی، بردار و برگرد.
- آرش دریافت که بیهوده می‌کوشد این عقابهای جوان را با خود همراه کند. اندک اندک نالمیدی او را در بر می‌گرفت و هوا رو به تاریکی می‌رفت. ناگهان، ابری بر سر کوه سایه افکند و تندبادی وزیدن گرفت. آرش سر برداشت. ابری در کار نبود، بلکه پرنده‌ای کوهپیکر و شکوهمند آهسته می‌چرخید و فرود می‌آمد. عقابها سر فرو افکنده بودند و به آن پرنده باشکوه می‌نگریستند. اما آرش آنقدر به او نگریست تا بر زمین نشست و بالهایش را جمع کرد. چون کوهی ستگ و نیرومند بود و با چشمانی ژرف و سیاه به آرش می‌نگریست. آرش هیچ نمی‌توانست یکگوید. سرانجام خود آن پرنده بی‌همتا و پرجلال منقار گشود و گفت:
- خوش آمدی آرش پیر! من همه چیز را می‌دانم. از سپیدهدم که به سوی چنگل رفتی و از چنگل به نزد معدن شافتنی و از معدن تا قراز این قله، تو در نظر ما بودی.
- آرش سر فرود آورد و دست برد و نوار از پیشانی برگرفت. موی سپیدش چون بال و پری افشاران شد و بر پیشانی فرو ریخت. آنگاه گفت:
- ای بزرگترین پرنده‌گان! خورشید فرو رفته است و من باید باز گردم. آدمد تا پری بگیرم که میان راستی و نادرستی مرز

Паре меҳоҳам, ки беш аз тавони дасту орзуи дили ман парвоз кунад.

—Ту фарзона ва хирадмандй ва ман беҳтарин пари худро ба ту хоҳам бахшид, то одамиёнро аз табоҳӣ начот диҳам. Аммо, эй Ораш, он чӣ тири туро дурттар хоҳад бурд, пари ман нест. Ба ин уқобҳо бингар. Он чӣ онҳоро то ин авҷи баланд мерасонад, болу пар нест, балки чони шукуӯҳмандест, ки парвозашон диҳад ва онҳоро бар боли бод биншонад.

Он гоҳ сар баргардонд ва бо минкор паре аз боли худ биканд ва ба сӯи Ораш бурд. Ораш парро гирифт ва дар зебой ва баландии он хора монд ва агар парандаи хирадманд ўро ба худ намеовард, ҳамчунон дар ў хира мемонд.

Симург гуфт:

—Инак, бозгард. Хурshed то даме дигар гуруб мекунад. Ҳамагон ҷашм ба роҳи ту доранд.

Он ғоҳ бол қушуд ва дар як дам дубора абре шуд бар сари Орашу бар сари кӯҳ ва дар паси кулла, ки гарқ дар гуруби аргувонӣ буд, гум шуд.

Ораш якбора ба худ омад. На бар фарози кӯҳ, балки дар доманаи кӯҳ буд. Шаби торике ҳама ҷоро дар бар дошт ва мардон бар гирди шӯълаҳои оташ гурӯҳ-гурӯҳ нишаста буданд. Ораш ин роҳро чӣ гуна бозгашта буд? Чӣ гуна тавониста буд, бе он ки дарёбад, аз сахраҳо ва сарошебҳо бигзарад ва ба ин ҷо бирасад? Бе он ки бо уқобҳо падруд кунад, фуруд омада буд. Ҳама чиз бисёр шигифт (хайратангез) буд, аммо ҳеч кас набояст ҷизе медонист. Парро дар пиҳон гузошту пеш рафт. Пич-пиче дар ўрдуи эрониён пеҷид. «Ораш бозгаштааст». Ҳама пеш давиданд. Ораш бадон ҷаҳраҳои андӯҳгину ҳомӯш нигарист. Онҳо умеди коре шигифту ношуданиӣ аз ў

30

ми ҳоҳам ке یиш از توان دست و آرزوی دل من پرواز کند.

— تو فرزانه و خردمندی و من بهترین پر خود را به تو ҳоҳам بخشید تا آدمیان را از تیاهی نجات دهم. اما ای آرش، آنچه

تیر تو را هر چه دورتر ҳواهد برد، پر من نیست. به این عقایها بتنگ. آنچه آنان را تا این اوچ بلند می‌رساند، بال و پر نیست، بلکه ҷان شکوهمندی است که در پیکر آنان است. آن ҷوب و آن آهن و این پر، به جانی نیازمندند که پروازشان دهد و آنها را بر بال یاد بشانند.

آنگاه سر برگرداند و با منقار، پری از بال خود بر کند و به سوی آرش برد. آرش پر را گرفت و در زیبایی و بلندی آن خیره ماند و اگر پرندۀ خردمند او را به خود نمی‌آورد، همچنان در آن خیره می‌ماند.

سیماغ گفت:

— اینک باز گرد. Ҳوҳشید تا دمی دیگر غروب می‌کند. Ҳسگان چشم به راه تو دارند. آنگاه بال گشود و در یک دم، دوباره

ابری شد بر سر آرش و بر سر کوه و در پس قله که غرق در غروب ارغوانی بود، گم شد.

آرش دوباره به پر نگریست. پری ترمتر از ابریشم و رنگارنگتر از رنگین کمان. در آن وزش بادها و جنبش ابرها و جزر و مد دریاها و دگرگونی فصلها پیدا بود. آرش شکفتن گلها و زمزمه جویباران و خنده کودکان را در آن دید؛ زورقی با یادیانهای سپید در دریاچه‌ای می‌گشت و دختری در برابر آیته، گیسوان بلندش را شانه می‌زد. نسیم در گندمزاری موج انداخت و دو پرندۀ به سوی افق پرواز کردند.

آرش یکباره به خود آمد. نه بر فراز کوه، بلکه در دامنه کوه بود. شب تاریک همه ҷا را در بر داشت و مردان بر گرد شعله‌های آتش، گروه گروه نشسته بودند. آرش این راه را چگونه بازگشته بود؟ چگونه توانسته بود بی آنکه دریابد، از صخره‌ها و سراشیبها بگذرد و به اینجا برسد؟ بی آنکه با عقایها بدرود کند، فرود آمده بود. همه چیز بصیار شگفت بود، اما هیچکس نیایست چیزی می‌دانست. پر را در پیراهن گذشت و پیش رفت. پیچ پیچ در اردی ایراتیان پیچید: «آرش باز گشته است». همه پیش دویدند. آرش بدان چهره‌های اندوهگین و خاموش می‌نگریست. آنها امید کاری شگفت و ناشدنی از او

доштанд. Мәхостанд, то ба як тир густураи ростини сарзаминашонро ба онҳо бозгардонад. Мехостанд коре, ки диловарони ин бару бум натавониста буданд, у ба таңҳои битавонад.

Чашмҳо пурсон буд. Дар ҳамӯшӣ аз ў мепурсиданд: «Аз бомдодон то ин дам кучо будӣ ва фардо чӣ ҳоҳӣ кард?» Аммо Ораш ҳеч намегуфт. Ҳамчунон ҳомӯш ба ҷодари худ рафт ва чун берун омад, гуфт, то оташе барафрӯҳтанд; он гоҳ оҳанро нарм карду аз он пайконе соҳт. Шоҳаро ҳам тарошид, сипас гуфт:

—Имшабро дар қӯҳ ҳоҳам буд ва ниёиш ҳоҳам кард.

Гуфтанд:

—Фардо рӯзи саҳтест. Агар метавонӣ, имшабро бихоб, то фардо омода бошӣ.

31

даштанд. Ми ҳоастид та یа یک тир, گистера راستин سрзмишсан را به آنها باز ғорданد. Ми ҳоастид қарӣ ке длауран аин бҶ и 佈وم توانسته буданд, او به تنهайӣ بتواند.

چشمҳа پੁرسان буд. در خموشی از او می‌پرسیدند: «از پامدادان تا این دم کجا بوده‌ای و فردا چه خواهی کرد؟». اما آرش هیچ نمی‌گفت. همچنان خاموش به چادر خود رفت و چون بیرون آمد، گفت تا آتشی برافروختد. آنگاه آهن را نرم کرد و از آن پیکانی ساخت. شاخه را هم تراشید و سپس گفت:

— امشب را در کوه خواهم بود و نیایش خواهم کرد.

گفتند:

— فردا روز سختی است. اگر می‌توانی امشب را بخواب تا قردا آماده باشی

Ораш гуфт:

-Шаби охирро набояд хуфт.

Сипас камонашро бардошту ба он тир, ки тарошида буд, ба күх рафт.

Шаб андак-андак ба поён мерасид ва сиёҳй камранг мешуд. Каронаҳои осмон нахуст хокистарй шуд, сипас ба сурхй гардонд ва он гоҳ ба ранги аргувон даромад. Сипохиёни Эрон бедор шуда буданд, ки Ораш ба чашмонае хунгирифта ва хобнадида ба фарози сахраҳо падидор шуд ва ҳамон чо истод. Эрониён якояк аз ҷодарҳо берун омаданд ва тӯрониён низ аз дашту рӯ ба домана меомаданд ва дӯсту душман бо ҳам даромехтанду дар зери poi Ораш гирд меомаданд. Ораш истод, то ҳамагон гирд шуданд. Дар дасти чап камоне дошт ва дар дasti рост тире, ки байни он бо тирҳои дигар фарке набуд. Оё ба ростӣ ин тир метавонист беш аз тирҳои дигар парваз кунад? Ин пири сапедмӯй, ки касе ба ёд надошт, тире аз ӯ ба ҳадаф нахӯрда бошад, оё метавонист тири худро ба дуртarin марзҳои Эрон партоб кунад?

То дами дигар, ки Ораш тири худро партоб мекард, дил бари эрониён метапид. Ва он гоҳ замине ба андозаи як тирпартоб “Эрон” ном мегирифт. Чашмҳо тар буд, аммо ашке фурӯ намерехт. Аз он ки душманон намебоист ашки эрониёнро бубинанд. Дар ҳамон дам мардоне дар ин андеша буданд, ки ба нанг тан дарнадиҳанд ва пас аз он ки Ораш тири худро раҳо кард, бо теги охта (бараҳна) қалби душманон бизанд, зоро марг басе хуштар аз зистан дар сарзамине буд, ки ҳатто аз вусъати чашмандозе қӯҷактар менамуд.

Аммо тӯрониён бо оромиши аҳриманий ба Ораш менигаристанд. То даме дигар сарзамине бо номи “Эрон” боқӣ намемонад ва инак, ин пир омада буд, то гуноҳи онро бар дӯш бигирад ва ба ҳамагон бигӯяд: “он кас, ки марзҳои Эронро танг кард

32

Арш گفت:

-شب آخر را نباید خفت.

سپس қманش را برداشت و با آن تیر که تراشیده بود، به گوه رفت.

شب اندک به پایان می‌رسید و سیاهی کمرنگ می‌شد. گراندهای آسمان نخست خاکستری شد، سپس به سرخی گراید و آنگاه به رنگ ارغوان در آمد. سپاهیان ایران بیدار شده بودند که آرش با چشماني خون گرفته و خواب تدیده بر فراز صخره‌ها پدیدار شد و همانجا ایستاد. ایرانیان یکایک از چادرها بیرون می‌آمدند و تورانیان نیز از دشت رو به دامنه می‌آمدند و دوست و دشمن با هم در می‌آمیختند و در زیر پای آرش گرد می‌آمدند. آرش ایستاد تا همگان گرد شدند. در دست چپ қمانی داشت و در دست راست تیری که بین آن با تیرهای دیگر فرقی نبود. آیا به راستی این تیر می‌توانست بیش از تیرهای دیگر پرواز کند؟ این پیر سپیدمومی که کسی به یاد نداشت تیری از او به هدف تغورده باشد، آیا می‌توانست تیر خود را به دورترین مرزهای ایران پرتاب کند؟

تا دمی دیگر که آرش تیر خود را پرتاب می‌کرد، دل بر ایرانیان می‌تسبد. و آنگاه زمینی به اندازه یک تیر پرتاب، «ایران» نام می‌گرفت. چشمهای تر بود، اما اشکی فرو نمی‌ریخت. از آنکه دشمنان نمی‌باشد اشک ایرانیان را بیبینند. در همان دم، مردانی در این اندیشه بودند که به تنگ تن در ندهند و پس از آنکه آرش تیر خود را رها کرد، با تیغ آخته به قلب دشمنان بزنند، زیرا مرگ بسی خوشتر از زیستن در سرزمینی بود که حتی از وسعت چشم‌اندازی کوچکتر می‌نمود.

اما تورانیان با آرامشی اهریمنی به آرش می‌نگریستند. تا دمی دیگر سرزمینی به نام «ایران» باقی نمی‌ماند و اینک این پیر آمده بود تا گناه آنان را بر دوش بگیرد و به همگان بگوید: «آن کس که مرزهای ایران را تنگ کرد

ва چуз пораи хоке ҳакири мои ришханд бокӣ нагузошт, ман будам, на тӯрониён”

Ораш дар фароз истода буд ва ҳама чизро медид. Пас ҷашм аз мардумон баргирифт ва мурғи нигоҳашро ба сӯи қуллаҳо парвоз дод. Даме ба он дурдастҳо хира монд ва сипас оғоз ба фаро рафтан кард. Мардумон низ хомӯш ба дунболи ў ба роҳ афтоданд. Ораш, бе он ки пушти сарро бингарад, ҳамчунон рафт, то ба баландтарин қулла расид.

Ҳавои саҳаргоҳ шаффоғу покиза буд ва осмон обиву хуршед дар кори баромадан ва мардум дар интизори тири Ораш. Ораш ба фурӯдаст нигарист. Ба даштҳое, ки фарроҳ ва густурда ба уфуқ мепайвастанд ва каронаҳои гунбади осмонро бар шонаҳояшон гирифта буданд. Ба ҷангалҳое, ки сабзу бошукуҳ орамида буданд ва бо ҳазорон даст аз офтобу ситора ниёз меҳостанд. Ба дараҳое, ки ҳазорон ҳазор маъданро дар дили хеш ниҳон доштанд. Ба мардумоне, ки гурӯҳ-гурӯҳ дар дашт ва домана пароканд буданд. Ҳама чиз ҷорӣ ва зебо буд. Ҳама чиз жарфу ноб. Дар дашт ду мард ба аспоне тезтак (даванд) нишаста ва омодаи тоҳтан дар пайи тири Ораш буданд, ки то кучо ҳоҳад рафт ва дар кучо фуруд ҳоҳад омад.

Дар ховар сурхии уфуқ ранг мебоҳт ва тирҳои зарини хуршед бар ҷашм ме-нишастан. Оромиш равони Орашро сероб мекард.

Инак, ҳангоми ў буд. Даст бурд ва пироҳан аз тан бароварду рӯ ба дӯстону душманон бонг баровард:

—Ин манам, Ораш! Солҳӯрдатарин тирандози сипоҳи Эрон. Ин пайкари ман аст, бе ҳеч сустиву беморӣ ва ин равони ман – бе ҳеч палидиву гуноҳ.

Он ғоҳ тирро дар камон ниҳод ва зехро то гӯш қашиду фарёд зад:

33

و جز پاره ҳаки حقیر و مایه ریشخند باقی نگذاشت، من بودم، ته تورانیان».«

Арш дар فراز ایستاده بود و همه چیز را می‌دید. پس چشم از مردمان برگرفت و مرغ نگاهش را به سوی قله‌ها پررواز داد.

دүйн بدان دوردستها خیره ماند و سپس آغاز به فرا رفتن کرد. مردمان نیز خاموش و در خویش به دنبال او به راه افتادند. آرشن بی‌آنکه پشت سر را بتگرد همچنان رفت و رفت تا به بلندترین قله رسید.

هوای سحرگاه، شفاف و پاکیزه بود و آسمان آبی و خورشید در کار بر آمدن و مردمان در انتظار تیر آرشن. آرشن به فروودست نگریست. به دشتهایی فراغ و گستردگی که به افق می‌بیوسند و کرانه‌های گند آسمان را بر شانه‌هایشان گرفته بودند. به جنگلهایی که سبز و باشکوه آرمیده بودند و با هزاران دست، از آفتاب و ستاره نیاز می‌خواستند. به دره‌هایی که هزاران هزار معدن را در دل خویش نهفته داشتند. به مردمان که گروه گروه در دشت و دامنه پراکنده بودند. همه چیز جاری و زیبا بود. همه چیز ژرف و ناب. در دشت، دو مرد بر اسپانی تیزتگ نشسته و آماده تاختن در پی تیر آرشن بودند که تا کجا خواهد رفت و در کجا فرود خواهد آمد.

در خاور، سرخی افق رنگ می‌باخت و تیرهای زرین خورشید بر چشم می‌نشست. آرامش، روان آرشن را سیراب می‌کرد.

اینک هنگام او بود. دست برد و پیراهن از تن بر آورد و رو به دوستان و دشمنان یانگ برآورد:

— این منم، آرشن! سالخوردۀ ترین تیرانداز سپاه ایران! این پیکر من است! بی هیچ سستی و بیماری و این روان من، بی هیچ

پلیدی و گناه.

آنگاه تیر را در کمان نهاد و زه را تا گوش کشید و فریاد زد:

Хало, эй офаринандаи офтоб, эй рӯшнои ростин! Интири ман аст, ки чонамро ба он ба ту месупорам, то марзи миёни рӯшноиву торикиро ошкор кунӣ.

Тир аз камон гузашт ва ҷашмҳо ба тир равон шуд. Тир, гӯё ки бар боли бод нишаста буд, ҳаворо мешикофту пеш мерафт. Мардумон наметавонистанд бадон бингаранд, зоро ки хуршед метофтум ҷашмҳоро ба ҳам меовард ва тир гӯё шуъое аз хурshed буд, ки ба сӯи хурshed боз мегашт. Тир рафтум, то аз уфуки нигоҳҳо нопадид шуд.

Таковароне (аспсавороне), ки дар пайи он метохтанд, нопадид шуданд ва ҷашмҳо дубора ба сӯи қулла ва Ораш боз гашт, аммо дар он ҷо касе низ набуд. Пиндоштанд, фуруд омадааст, аммо дар домана ҳам ўро наёфтанд. Бархе бо шитоб то фарози қулла рафтанд, аммо дар он ҷо низ набуд. Танҳо пироҳане, ки аз тан бароварда буд, ба саҳра афтода буд ва дар канори он камонаш ҳам ба ҷашм меҳӯрд.

Инак, ҷони Ораш тирро ҳамчунон то дур ва дуртар мебурд. Тир он рӯзро то шаб яксара дар парваз буд. Аз фарози қӯҳхову даштҳо, ҷангалихову дараҳо гузашт; аз фарози шаҳрҳо ва мардуме, ки ба осудагӣ зиндагӣ мекарданд; аз фарози рамаҳое ки дар ҷаманзорҳо мечариданд ва гӯсфандҳое, ки ба дунбали барраҳояшон медавиданд; аз ҳама ҷо гузашт ва фардояш низ то нимарӯз парид ва саранҷом ҳангоме ки хурshed ба нимаи осмон расида буд, дар канори Аму дарё ба ситоки (танаи) дарахти гирдуи (чормағз) фуруд омад ва он ҷо марзи ростини Эрон ва Тӯрон шуд. Сарзами-не густурдатар, ҳатто аз орзӯи Эрониён. Ва, инак, равони шукӯхи Ораш ба ситеги қӯҳҳо одамиёнро ба ростиву дурустӣ, ба доди дониш ва ба сӯи осмонҳо фаро меҳонд.

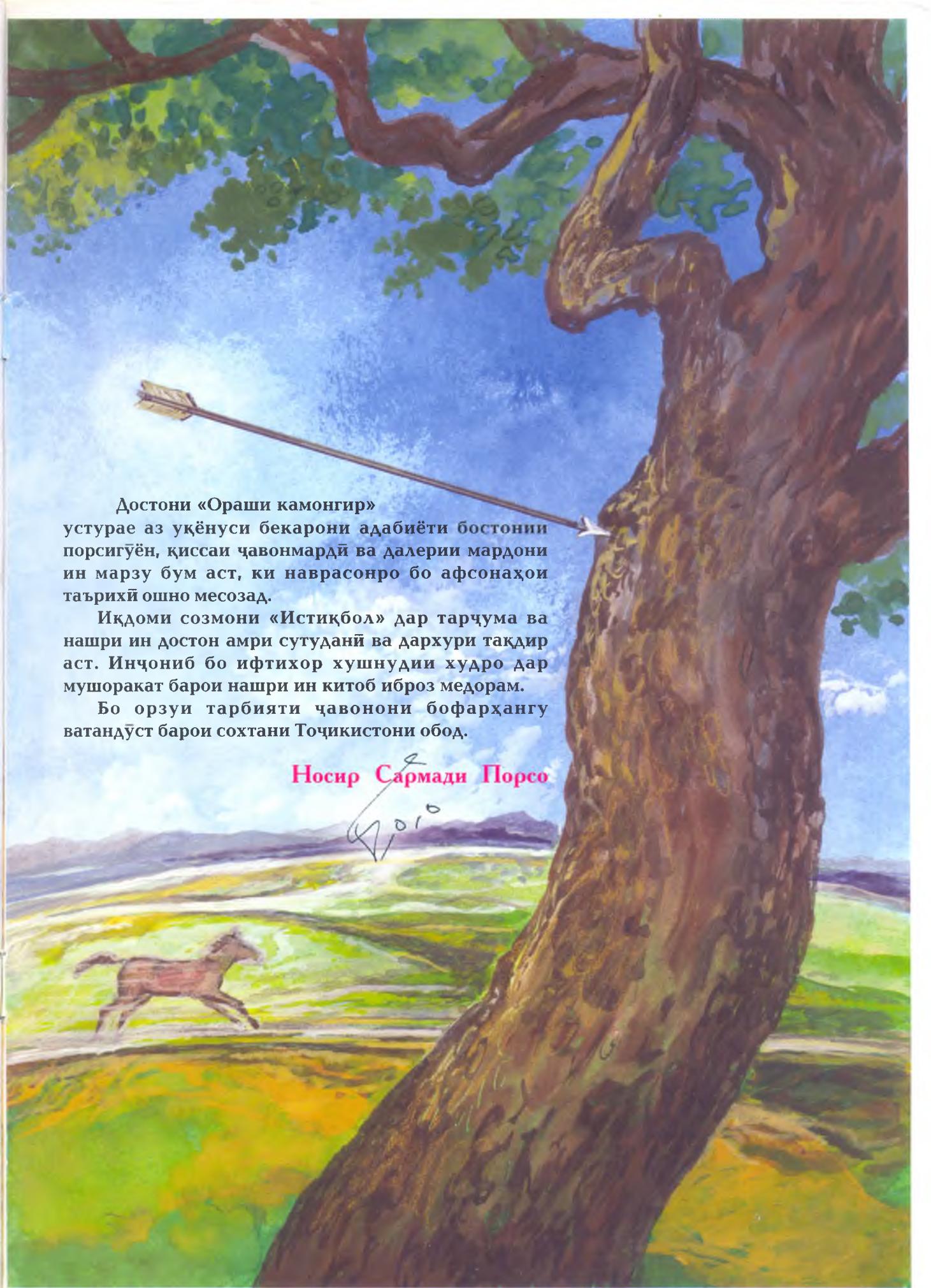
34

- Ҳла аи آғриштаде آفتاب: аи روشنایي راستین! اين تير من است که جاتم را با آن به تو می سپارم تا مرز میان روشنایي و تاریکی را آشکار کنم.

تیر از کمان گذشت و چشمها با تیر روان شد. تیر گویی که بر بال باد نشسته بود، هوا را می شکافت و پیش می رفت. مردمان نتوانستند بدان بتنگردند، زیرا که خورشید می تافت و چشمها را به هم بر می آورد و تیر گویی شعاعی از خورشید بود که به سوی خورشید باز می گشت. تیر رفت و رفت تا از افق نگاهها ناپدید شد.

تکاورانی هم که در پی آن می تاختند، ناپدید شدند و چشمها دویاره به سوی قله و آرش باز گشت. اما در آنجا کسی نبود. پنداشتند که فرود آمده است، اما در دامنه هم او را نیافتدند. برخی به شتاب تا فراز قله رفتند، اما در آنجا نیز نبود. تنها پیراهنی که از تن بر آورده بود، بر صخره افتاده بود و در کنار آن کمانش هم به چشم می خورد.

آنک جان آرش تیر را همچنان تا دور و دورتر می برد. تیر، آن روز را تا شب یکسره در پرواز بود. از فراز کوهها و دشتها و جنگلها و درهها گذشت؛ از فراز شهرها و مردمی که به آسودگی زندگی می کردند. از فراز رمه‌هایی که در چمنزارها می چربیدند و گوسندهایی که به دنبال برهایشان می دویدند. از همه چا گذشت و فردایش تیز تا تیمروز پرید و سرانجام هنگامی که خورشید به نیمة آسمان رسیده بود، در کناره آمودریا، بر ستاک درخت گردوبی فرود آمد و آنجا مرز راستین ایران و توران شد. سرزمینی گسترده‌تر حتی از آرزوی ایرانیان. و اینک روان شکوهمند آرش بر سریغ کوهها، آدمیان را به راستی و درستی، به داد و به دانش و به سوی آسمانها قرا می خواند.

Достони «Ораши камонгир»
устурае аз уқёнуси бекарони адабиёти бостонии
порсигӯён, қиссаи ҷавонмардӣ ва далерии мардони
ин марзу бүм аст, ки наврасонро бо афсонаҳои
таърихӣ ошно месозад.

Иқдоми созмони «Истиқбол» дар тарҷума ва
нашри ин достон амри сутуданий ва дархури тақдир
аст. Инчониб бо ифтихор хушнудии худро дар
мушоракат барои нашри ин китоб иброз медорам.

Бо орзуи тарбияти ҷавонони бофарҳангу
ватандӯст барои сохтани Тоҷикистони обод.

Носир Сармади Порсо

Ин китоб бо дастгирии Сафорати Ҷумхурии Исломии Эрон
ва сафири ЧИЭ дар Тоҷикистон
ҷаноби **НОСИР САРМАДИ ПОРСО**
ба нашр расидааст.

МУҲАММАДРИЗО МУҲАММАДИ НЕҚУ

ОРАШИ КАМОНГИР

(қисса)

Муассис ва мушовир
Муҳаррир
Тахияи
Мусаввир
Мусаххех
Тарроҳ

ЛАТОФАТ Қенчаева
ЮСУФЧОН Аҳмадзода
АБДУҲАМИД Самад
АБДУСАЛОМ Абдуллоев
ГАНЧИНА Муллоҷонова
БОБО Юсуф

ТГД “Истиқбол”, Душанбе 2005

Ба чоп супорида шуд. 10.07.2005 Ба чопаш имзо шуд. 15.07.2005

Когази оғсет №1, муқова табошир. Андозаи 60x90 ¼

Чӯзни чопи шартину хисоби 5.0 Адади нашр 2000

Нархаш шартномавӣ

Дар интишороти «Mega» (Туркиё) ба нашр расидааст.